



KANKAANPÄÄN KAUPUNGIN HYVINVOINTIKERTOMUS 2024

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2024

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 3 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2025

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 4 Kertomuksen laatijat
- 5 Kertomuksen hyväksyminen toimielimissä

TIIVISTELMÄ

Kankaanpään kaupungin vuoden 2024 hyvinvointiraportti kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä toteutettuja toimenpiteitä. Raportti perustuu sote-järjestämislain velvoitteisiin, ja se toimii osana kaupungin strategista johtamista ja vuosittaista valtuustoraportointia. Vuoden 2024 raportti yhdistää laajan tilannekuvan eri väestöryhmien hyvinvoinnista, HYTE-työn seurannan sekä palvelualueiden ja toimialojen toimenpiteet.

Väestörakenteen osalta Kankaanpäässä korostuu ikääntyminen: yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli 30,1 %, mikä ylittää sekä maakunnallisen että valtakunnallisen keskiarvon. Ennusteet osoittavat ikääntyneiden määrän jatkuvaa kasvua, mikä lisää painetta palvelurakenteelle. Väestön keskittyminen taajama-alueille ja yhden hengen asuntokuntien yleistyminen korostavat esteettömyyden ja yhteisöllisyyden merkitystä. Ulkomaan kansalaisten osuus oli 4,3 %.

Hyvinvointi-indikaattorit toivat esiin huolestuttavia kehityssuuntia. Työttömyys nousi vuoden aikana 10,8 prosenttiin (2023: 9,4 %), ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys kasvoi, mikä vaikutti myös kaupungin taloudelliseen vastuuseen työmarkkinatuista. Työikäisten mielenterveyden haasteet lisääntyivät: mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saavien osuus kasvoi edelleen. Lasten ja nuorten kohdalla koulu-uupumus, seksuaalinen häirintä, syrjintäkokemukset ja koulukiusaaminen lisääntyivät selvästi. MOVE!-mittaukset osoittivat, että jopa 42,2 % viides- ja kahdeksaluokkalaista oli heikolla fyysisen toimintakyvyn tasolla.

HYTE-työssä saavutettiin monia onnistumisia. Kunnan terveyden edistämisen aktiivisuus parani merkittävästi (TEAvisari: 67 → 77), ja erityisesti kuntajohdon, liikunnan ja kulttuurin sektorit kehittyivät. Liikunnan osalta tulos nousi erinomaiselle tasolle (94), mikä kuvastaa kunnan panostuksia infrastruktuuriin, tapahtumiin ja hankkeisiin. HYTE-kerroin nousi 19,8 euroon asukasta kohden, ja prosessindikaattoreiden keskiarvo kasvoi (82 → 85). Vaikka tulosindikaattoreissa ei saavutettu tavoitetasoa, kehitystyötä tehtiin muun muassa Voimaa vanhuuteen -hankkeessa, liikuntaneuvonnassa ja Harrastamisen Suomen mallin laajentamisessa.

Ikäryhmäkohtaisessa tarkastelussa työikäisten hyvinvoinnin tukemisessa saavutettiin tuloksia liikuntaneuvonnan ja yhteistyöhankkeiden avulla. Ikäihmisten hyvinvoinnissa painopiste oli toimintakyvyn ja yhteisöllisyyden tukemisessa, mikä näkyi esimerkiksi senioripuiston rakentamisessa ja osallistavassa suunnittelussa. Haasteina nousivat esiin yksinäisyys sekä kasvava palvelutarve, erityisesti yli 85-vuotiaiden osalta. Nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla havaittiin jakautuvaa kehitystä – osallisuuden kokemus parani joillakin mittareilla, mutta toisaalta ylipaino, mielenterveyden haasteet ja kouluruokailun laiminlyönti korostuivat erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa. Etsivä nuorisotyö tavoitti 88 asiakasta ja jatkoi laaja-alaista verkostotyötä alueella.

Ympäristö ja elinympäristö nousivat esiin keskeisinä hyvinvoinnin osatekijöinä. Liikenneonnettomuudet vähenivät ja liikenneturvallisuutta kehitettiin aktiivisesti. Esteettömyyttä ja viihtyisyyttä parannettiin muun muassa Vuohiniityn perhepuistolla ja kevyen liikenteen väylillä. Kestävän kehityksen tavoitteita edistettiin mm. energiatehokkuustoimilla ja ilmasto-ohjelman mukaisilla investoinneilla.

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut tukivat hyvinvointia erityisesti saavutettavuuden ja osallisuuden näkökulmasta. Kulttuuripalveluiden TEAvisari-tulos parani selvästi, ja osallistavia tapahtumia järjestettiin laajasti. Kirjaston toiminta oli vilkasta huolimatta henkilöstövähennyksistä – käyttäjäkoulutusten määrä ja e-kirjaston käyttö kasvoivat, ja kirjastopalvelut arvioitiin kuntalaisten toimesta erittäin hyvin hoidetuiksi.

Ehkäisevä päihdetyö toteutui laaja-alaisena yhteistyönä nuorisotyön, koulujen ja eri verkostojen kesken. Mallit kuten Pakka ja Valomerkki olivat aktiivisessa käytössä, ja päihdekasvatukseen liittyviä teemapäiviä järjestettiin kouluissa ja nuorisotiloissa. Ehkäisevää mielenterveystyötä toteutettiin osana ennaltaehkäiseviä palveluja ja nuorisotyötä.

Talousnäkymien osalta vuoden 2024 tilikausi päättyi ylijäämäisesti, vaikka lähtökohtana oli noin miljoonan euron alijäämä. Verotulojen kasvu, toimintakulujen hillintä ja yksittäiset säästöt toivat kaupungin talouden loppuvuonna plussalle. Pitkittynyt työttömyys ja työvoiman väheneminen kuitenkin muodostavat pitkän aikavälin haasteita, ja vuoteen 2025 siirtyvä TE-palveluiden uudistus kasvattaa kunnallista vastuuta työllisyysasioista.

Yhteenvedona vuoden 2024 hyvinvointiraportti osoittaa, että Kankaanpäässä tehtiin määrätietoista ja laaja-alaista hyvinvointityötä, joka tuotti tuloksia erityisesti rakenteiden, prosessien ja osallisuuden edistämisessä. Samalla raportti nostaa esiin useita kriittisiä kehityskohteita, kuten lasten ja nuorten mielenterveys, kouluympäristön turvallisuus, pitkäaikaistyöttömyys sekä ikääntyneiden yksinäisyys. Tulevaisuuden toimenpiteissä korostuu ennaltaehkäisy, varhaisen tuen ja moniammatillisen yhteistyön merkitys.

JOHDANTO

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekeminen perustuu lakiin. Sote-järjestämislain 6. § mukaan kunnan on

- seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- pystyttävä raportoimaan toteutetuista toimenpiteistä
- valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista (Valtuustokausittainen hyvinvointikertomus)
- strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet (Hyvinvointisuunnitelma)
- raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain (Vuosittainen hyvinvointiraportointi).

Hyvinvointikertomustyö jakaantuu kahteen osaan:

1. hyvinvointikertomukseen, joka kuvaa hyvinvoinnin nykytilanteen
2. hyvinvointisuunnitelmaan, jossa on kuvattu tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi.

Lisäksi työhön kuuluu vuotuinen tavoitteita ja toimenpiteitä tarkentava suunnittelu osana toiminta- ja talousarviota.

Hyvinvointikertomustyöstä myös raportoidaan vuosittain valtuustolle.

Tässä kertomuksessa ei ole tehty erikseen hyvinvointisuunnitelmaa vuodelle 2025 vaan se on sisällytetty laajaan hyvinvointikertomukseen jossa on määritelty suunnitelma vuosille 2025-2029.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2024

Kankaanpään kaupungin väestö ja hyvinvointi vuonna 2024 heijastavat sekä alueellisia että valtakunnallisia kehitystrendejä. Alla on koottu keskeisiä tilastoja ja havaintoja kaupungin tilanteesta:

Väestörakenne:

- Väkiluku: Vuonna 2024 Kankaanpäässä asui 12 280 henkilöä. Taajama-aste (2021): 69,6 % väestöstä asuu taajama-alueilla.
- Ikäjakauma (2024): Alle 15-vuotiaat: 13,9 %15–64-vuotiaat: 56,7 % Yli 65-vuotiaat: 29,3 %. Ulkomaan kansalaisten osuus (2023): 4,3 %, mikä on hieman alle Satakunnan keskiarvon (4,3 %) ja selvästi alle koko maan keskiarvon (6,7 %).

Hyvinvointi-indikaattorit:

- Työttömyysaste (2024): 10,8 %, mikä on selvästi korkeampi kuin vuotta aiemmin (2023: 9,4 %). Satakunnan ELY-keskuksen alueella työttömyysaste oli keskimäärin 10,8 % (2023: 9,3 %), ja koko maassa 10,3 %.
- Pitkäaikaistyöttömyys (2024): Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi Kankaanpäässä edelleen. Vuonna 2024 pitkäaikaistyöttömiä oli keskimäärin 149 henkilöä (2023: 129). Tämä on korkein taso vuoden 2021 jälkeen. Vuoden lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli noin 25 enemmän kuin keväällä. Tämä vaikuttaa kaupungin talouteen, sillä kunnalla on 50 % rahoitusvastuu yli 300 päivää ja 70 % yli 1000 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatuesta.
- Mielenterveys (2024): Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saavien työikäisten määrä (28,9%) on kasvanut 4,7 % vuosien 2021–2024 aikana, mikä osoittaa mielenterveyden haasteiden lisääntymistä.
- Lasten ja nuorten hyvinvointi:
 - Koulu-uupumus: Kasvu 8. ja 9. luokilla (+4,2 %) viittaa lisääntyneeseen henkiseen kuormitukseen.
 - Syrjinnän kokemukset: 8. ja 9. luokilla syrjinnän kokemus kasvoi merkittävästi (26,2 % → 38,1 %).
 - Seksuaalinen häirintä: Häirintä on lisääntynyt yläkoululaisilla (+4,8 %).
 - Koulukiusaaminen: Kiusaamisen lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä osoittaa, että kiusaamiseen puuttuvat ohjelmat ja menetelmät eivät ole olleet riittävän vaikuttavia.

Ikääntyvä väestö:

- Ikääntyneiden osuus Kankaanpään väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %).
- Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta.
- Noin puolet yli 65-vuotiaista asuu yhden hengen asuntokunnissa, mikä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Kankaanpään väestörakenne on ikääntyvä, mikä asettaa haasteita palvelujärjestelmälle. Työttömyys ja mielenterveysongelmat ovat lievästi lisääntyneet. Lasten ja nuorten kohdalla erityisesti koulu-uupumus, syrjinnän kokemukset ja koulukiusaaminen ovat huolestuttavia ilmiöitä, jotka vaativat toimenpiteitä.

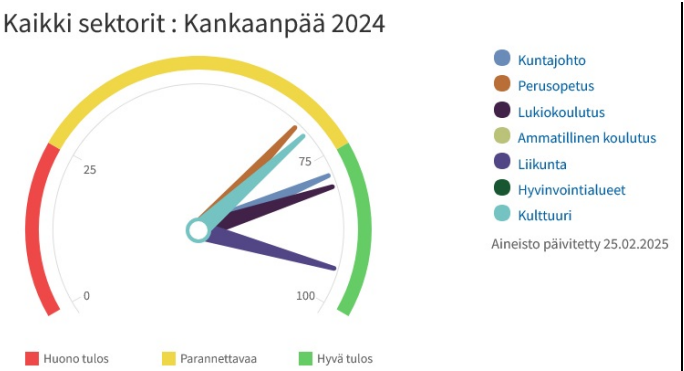
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TEA VIISARI

TEA Viisari on työväline kunnille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tulokset	Arviointi

Pisteet	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Kaikki sektorit	77	67	60	60	61	62	64	61	64	71	69	63
Kuntajohto	..	78	..	57	..	67	..	47	..	..	..	67
Perusopetus	..	68	..	71	..	73	..	71	..	69	..	65
Lukiokoulutus	..	..	80	..	68	..	72	..	..	..	86	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Liikunta	94	..	72	..	61	..	66	..	..	..	65	..
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kulttuuri	..	70	..	38	..	30	..	..	..	..	..	..



Pisteet	Kankaanpää	Koko maa
Kaikki sektorit	77	70
Kuntajohto	78	83
Perusopetus	68	64
Lukiokoulutus	80	67
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	94	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	70	72

TEA-viisarin tulokset sektoreittain

- Kaikki sektorit:
 - Tulos parani huomattavasti: 67 (2023) → 77 (2024).
 - Arviointi: Hyvä tulos. Kokonaisuutena terveyden edistämisen aktiivisuus on parantunut merkittävästi, mikä heijastaa kunnan panostusta hyvinvointityöhön.
- Kuntajohto:
 - Tulos kasvoi: 57 (2021) → 78 (2023).
 - Arviointi: Hyvä tulos. Kuntajohto on ottanut entistä aktiivisemmän roolin terveyden edistämisen strategisessa suunnittelussa ja resurssien suuntaamisessa.
- Perusopetus:
 - Tulos laski hieman: 71 (2021) → 68 (2023).
 - Arviointi: Parannettavaa. Vaikka tulos pysyy lähellä hyvää tasoa, lasku viittaa tarpeeseen vahvistaa perusopetuksen terveyttä edistäviä toimia, kuten liikuntaa ja oppilaiden hyvinvointia tukevia ohjelmia (esim. MOVE hanke/liikuntaneuvonta).
- Lukiokoulutus:
 - Tulos 80 (2022).
 - Arviointi: Hyvä tulos. Lukio on säilyttänyt vahvan aktiivisuuden tasonsa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.
- Liikunta:
 - Tulos nousi merkittävästi: 72 (2022) → 94 (2024).
 - Arviointi: Erinomainen tulos. Kunnan panostukset liikuntapalveluihin, kuten infrastruktuuriin ja tapahtumiin, ovat selvästi tuottaneet tulosta.
- Hyvinvointialue:
 - Ei tuloksia
- Kulttuuri:
 - Tulos parani huomattavasti: 38 (2021) → 70 (2023).

- Arviointi: Parannettavaa. Vaikka kehitys on ollut huomattavaa, kulttuuripalveluiden terveyttä edistävää potentiaalia voidaan hyödyntää edelleen.

Yhteenvedo onnistumisista ja kehittämiskohteista

Onnistumiset:

- Kokonaiskehitys: Kankaanpää saavutti vuonna 2024 hyvän tason (77) kaikkien sektoreiden yhteenlasketuissa tuloksissa.
- Kuntajohto: Johtamisen tuki ja sitoutuminen terveyden edistämiseen on ollut vahvaa, mikä on luonut pohjan onnistumisille muilla sektoreilla.
- Liikunta: Panostukset liikunnan olosuhteisiin/liikuntatapaalveluihin nostivat tuloksen huipputasolle (94), osoittaen onnistumista toimintojen käynnistämisessä laajamittaisen peruskorjaushankkeen jälkeen.
- Kulttuuri: Parannus kulttuurisektorilla osoittaa onnistunutta uudistumista ja resurssien lisäämistä.

Kehittämiskohteet:

- Perusopetus: Lasku (71 → 68) viittaa siihen, että perusopetuksen terveyden edistämistoimia tulisi tehostaa, erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen.

Johtopäätös

Kankaanpäässä terveyden edistämisen aktiivisuus on vahvistunut merkittävästi. Etenkin kuntajohdon ja liikuntapalveluiden panostukset ovat tuottaneet tulosta. Myös kulttuurisektori on osoittanut huomattavaa kehitystä.

HYTE KERROIN

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Kankaanpää	yhteensä	18,4	17,6	19,4	19,8
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340			65	62	68	66
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355			235,4	222,3	240,8	253,1
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339			83	75	82	85
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338			47	49	54	46

Tulokset ja onnistumiset

1. HYTE-tulokset:

- HYTE-kerroin per asukas nousi 19,8 euroon (2024).
- HYTE-kerroin yhteensä (1 000 €) kasvoi 253,1 tuhanteen euroon (2024).
- Tämä osoittaa kunnan vahvaa sitoutumista hyvinvointityöhön ja sen tuloksellisuuteen.

2. Tulosindikaattoreiden lasku:

- Tulosindikaattorein tulos 46 kertoo että tulokset eivät ole kehittyneet riittävästi tavoitetasoon nähden.
- Erityisesti nuorten heikentynyt terveydentila kokemus ja ylipaino vaativat aktiivisia toimenpiteitä.
- Myös kouluissa toteutetut MOVE mittauksien tulokset osoittavat että peräti 42,2% viidennen ja kahdeksannen luokan oppilaista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.
- Huolestuttavaa on myös kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen lisääntyminen 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön. Vuonna 2021 hoitojaksoja oli 269,2 kun vuonna 2023 hoitojaksoja oli 422,5.

Tulosindikaattori				
Kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla.				
Niiden avulla mitataan muutosta .				
Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta.				
Mittari	Arviointi			
1) <u>Kokoe</u> terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (ind 286)	TULOS = 23% (28,7%) TAVOITETASO 5%			
2) Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (ind 3906)	TULOS = 24,1% (29,4%) TAVOITETASO 5%			
3) Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind 3219)	TULOS = 8,1% (7,8%) TAVOITETASO 5%			
4) Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind 234)	TULOS = 1,0% (1,3%) TAVOITETASO 0,5%			
5) Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind 306)	TULOS = 8,7% (8,8%) TAVOITETASO 5%			
6) Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojakso 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (ind 3959)	TULOS = 422,5 (269,2) TAVOITETASO 230			

3. Prosessindikaattorien (15 kpl) tulokset:

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä info ind. 5317	Kankaanpää	yhteensä	27	27
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit info ind. 5316			61	61
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus tehdään peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kunnan kouluista info ind. 5397			88	
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja info ind. 5335			100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista info ind. 5331			100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen info ind. 5330			100	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille info ind. 5327			100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä info ind. 5333			100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poliittihallinnollinen työryhmä info ind. 5328			100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen info ind. 5321			100	100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa info ind. 5323			100	100
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin info ind. 5320			0	100
Oppilaiden polssaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa info ind. 5313			95	95
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista info ind. 5336			100	100

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo tulos nousi 82 (2023) -> 85 (2024).

Ikäryhmäkohtaiset onnistumiset:

- Ikäihmisten hyvinvoinnin tukemiseen suunnattu Voimaa vanhuuteen -hankeen käynnistäminen.
- Lasten ja nuorten liikuntaan panostettiin esimerkiksi harrastamisen suomen mallin hankkeen käynnistämällä sekä harrastepassin käyttöönottamisella.
- Työikäisille suunnatun liikuntaneuvonnan käynnistäminen (hanke).

Yhteistyö ja viestintä:

- Monikanavainen viestintä lisäsi tietoisuutta ajankohtaisista liikunta- ja hyvinvointitapahtumista.
- Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa liikunta- ja hyvinvointipalveluiden/tapahtumien järjestämisessä.
- Kuntalaistutkimuksessa liikuntapalvelut arvioitiin kuntapalveluiden tuottamisessa TOP 1.

Kehittämiskohteet

1. Lasten ja nuorten hyvinvointi:

- MOVE!-mittausten mukaan fyysinen toimintakyky heikkeni useilla ikäryhmillä. Liikunnan palveluketjun käyttöönotto kouluissa jossa ovat mukana MOVE tuloksista vastaavat opettajat, kouluterveydenhuolto ja koulujen oma peronal trainer. Personal trainerin työpanos edellyttää kouluilta MOVE hankkeen hakemista, jossa mahdollistetaan henkilön palkkaaminen koulujen tueksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiseksi.
- Koulukiusaamisen ja syrjinnän kokemukset lisääntyivät nuorten keskuudessa. Tähän tarvitaan kokonaisvaltaisempia toimenpiteitä, kuten kiusaamisen vastaisten ohjelmien tehostamista.

2. Nuoret aikuiset:

- Nuorten mielenterveysongelmat ja työkyvyttömyyden kasvavat haasteet vaativat enemmän ehkäiseviä mielenterveyspalveluita ja varhaista tukea.

3. Prosessien kehittäminen:

- Prosessi-indikaattoreiden nousu (82 → 85) viittaa siihen, että eri hallinonaloilla (kuntajohto, liikunta, peruskoulut, kulttuuri) suoritettut käytännön toimenpiteet ovat tuottaneet tulosta.

4. Elintavat ja terveys:

- Painonhallinta- ja ravitsemustottumuksiin liittyvät haasteet korostuivat kaikissa ikäryhmissä. On tärkeää kehittää ohjelmia, jotka tukevat terveellisiä elintapoja ja vähentävät ylipainoa.

5. Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy:

- Nuorten ja nuorten aikuisten osallisuuden kokemukset laskivat paikoin, ja syrjäytymisen ehkäisyssä tarvitaan lisää kohdennettuja toimia.

Johtopäätökset

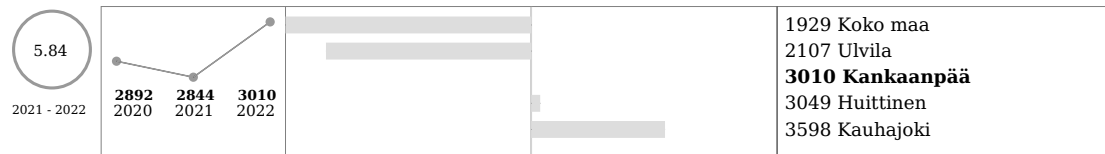
Vuonna 2024 Kankaanpään HYTE-työssä saavutettiin merkittäviä edistysaskeleita, erityisesti ikäihmisten ja työikäisten hyvinvoinnissa. Vaikka prosessit ovat kehittyneet, lasten ja nuorten sekä nuorten aikuisten hyvinvointiin liittyvät haasteet korostuvat jatkossa. Kunnan tulee hyödyntää indikaattoreiden tuottamaa tietoa kohdennettuun hyvinvointityöhön, joka vahvistaa kuntalaisten elämänlaatua ja kunnan elinvoimaisuutta.

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

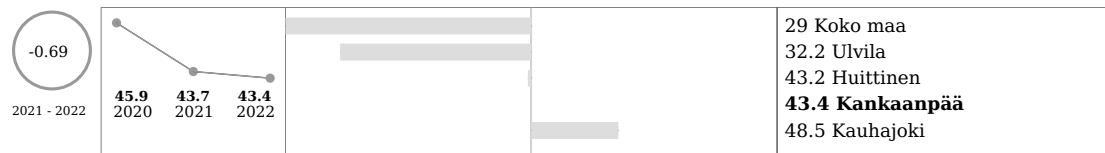
Talous

Tulot

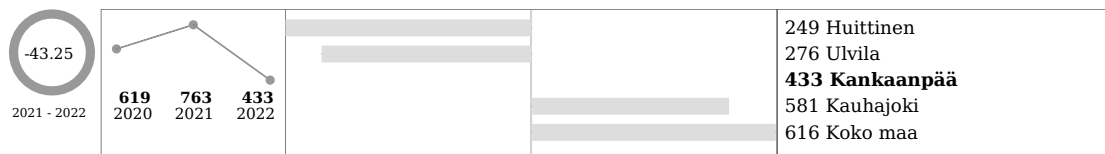
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas (-2022)



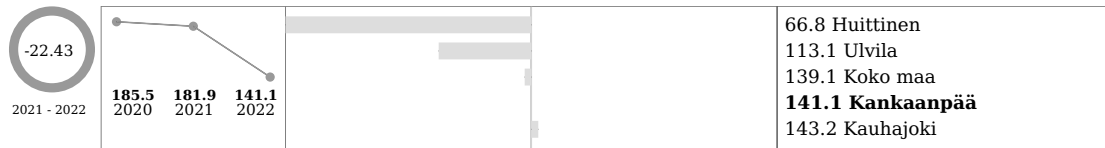
Valtionosuudet, % nettokustannuksista (-2022)



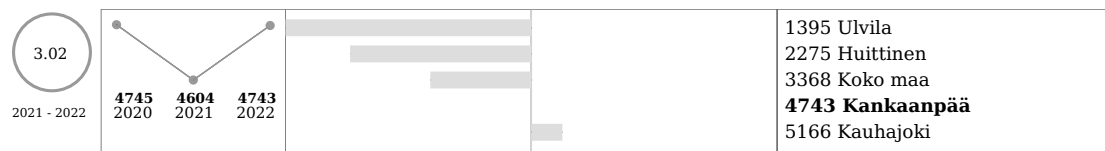
Vuosikate, euroa / asukas (-2022)



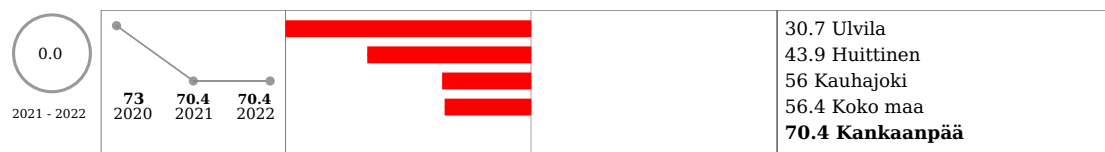
Kuntien vuosikate, % poistoista (-2022)



Lainakanta 31.12., euroa / asukas (-2022)



Suhteellinen velkaantuneisuus, % (-2022)

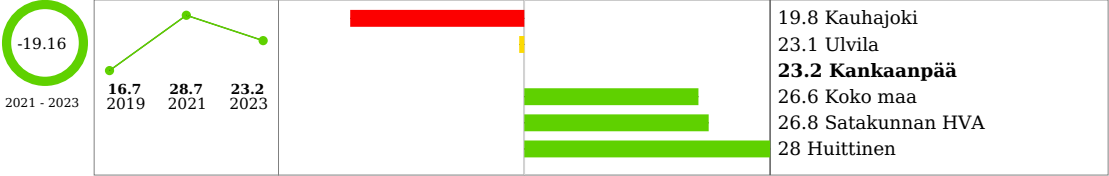


Verotulot, euroa / asukas (-2022)

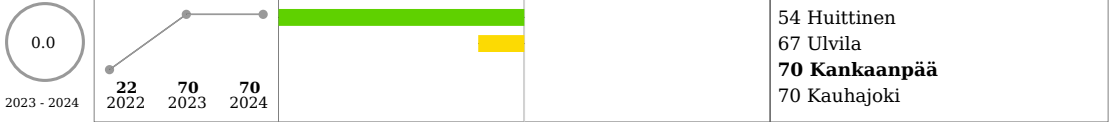


HYTE-kerroin

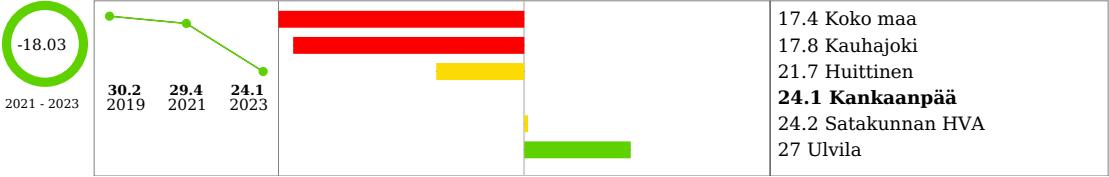
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista



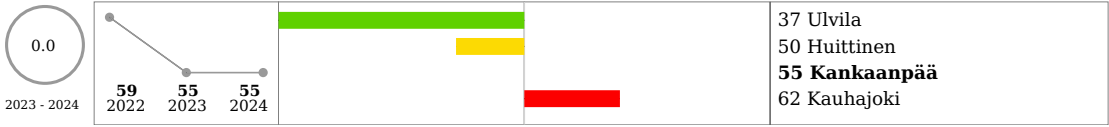
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori



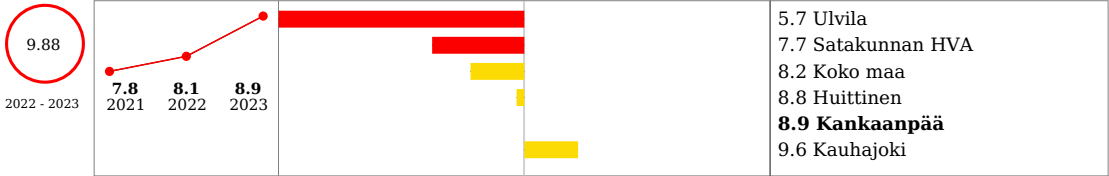
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista



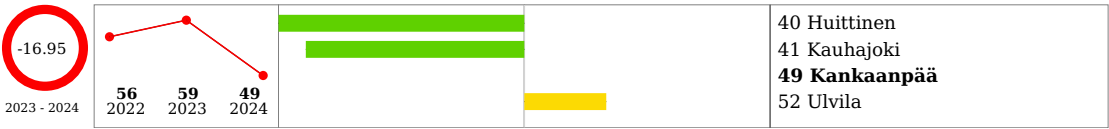
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori



Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



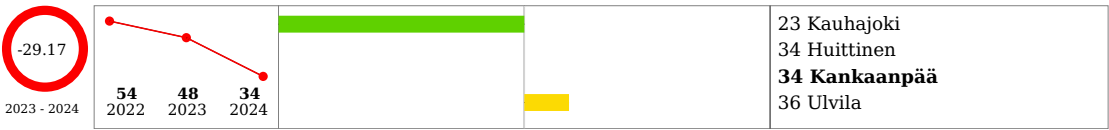
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori



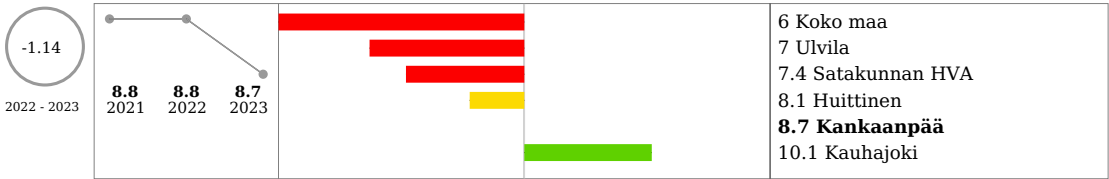
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



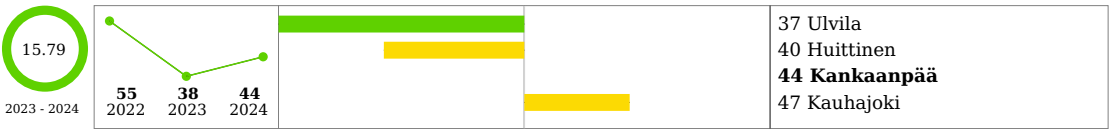
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori



Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori



Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä



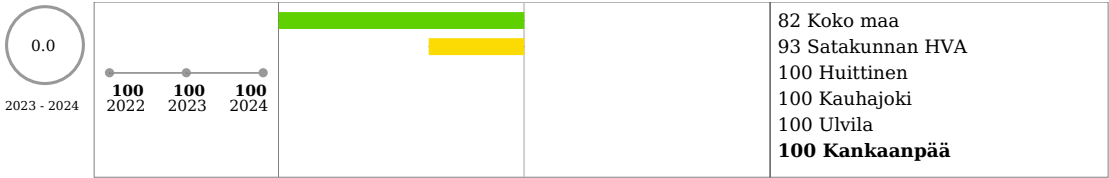
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori



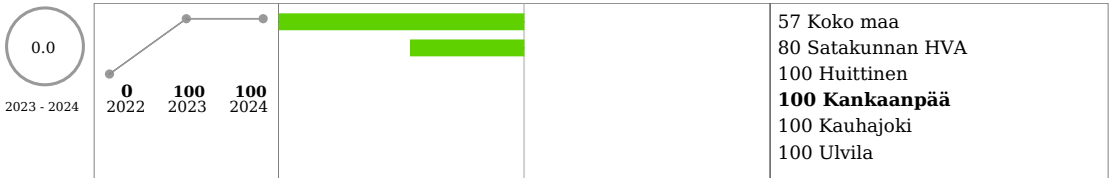
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista



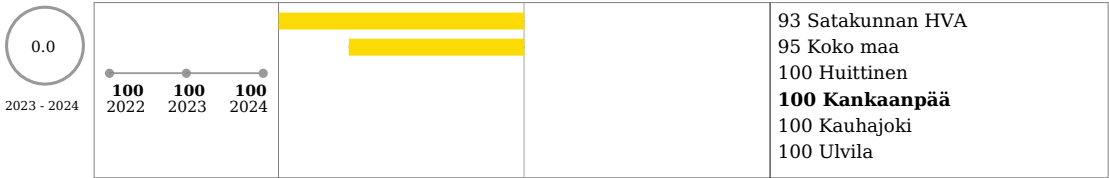
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista



Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen



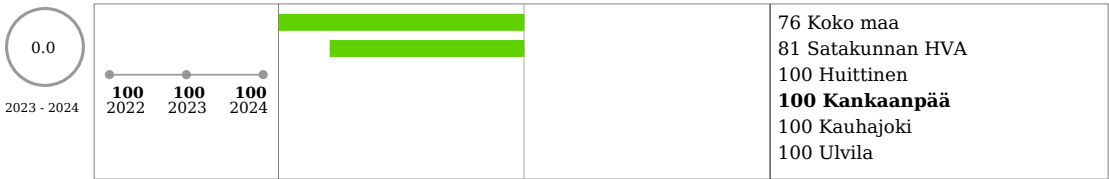
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä



Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja



Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa



0.0

2023 - 2024

Vuosi	Henkilöstö
2022	34
2023	61
2024	61

Kunta	Henkilöstö
42 Huittinen	42
53 Satakunnan HVA	53
56 Kauhajoki	56
61 Kankaanpää	61
63 Ulvila	63
66 Koko maa	66

The infographic displays the change in the number of people in the population aged 65 and over from 2022 to 2024. The line chart shows a decrease from 95 in 2022 to 27 in 2023 and 2024. The bar chart shows the population distribution by municipality for 2024.

Municipality	Population (2024)
0 Ulvila	0
3 Huittinen	3
5 Satakunnan HVA	5
7 Koko maa	7
9 Kauhajoki	9
27 Kankaanpää	27

0.0 2023 - 2024	2022 2023 2024		0 Huittinen 0 Kankaanpää 0 Ulvila 19 Satakunnan HVA 20 Koko maa 100 Kauhajoki
--	---	---	--

-14.81 2023 - 2024	49 54 46 202220232024			44 Huittinen 45 Ulvila 46 Kankaanpää 47 Kauhajoki
---	---	--	--	--

3.66

2023 - 2024

75 82 85

2022 2023 2024

68 Huitinen
83 Ulvila
85 Kankaanpää
89 Kauhajoki

2023 - 2024

-2.94

Kandidaatti	Äänit
56 Huittinen	56
64 Ulvila	64
66 Kankaanpää	66
68 Kauhajoki	68

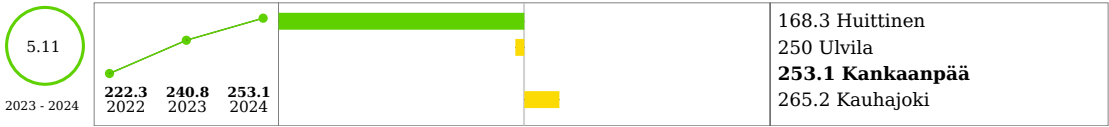
2.06

2023 - 2024

Vuosi	Henkilöstö (2024)
2022	17.6
2023	19.4
2024	19.8

16.9 Huittinen
19.3 Ulvila
19.8 Kankaanpää
20.3 Kauhajoki

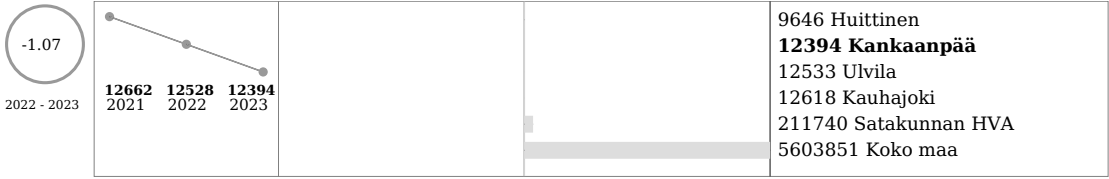
HYTE-kerroin, 1 000 euroa



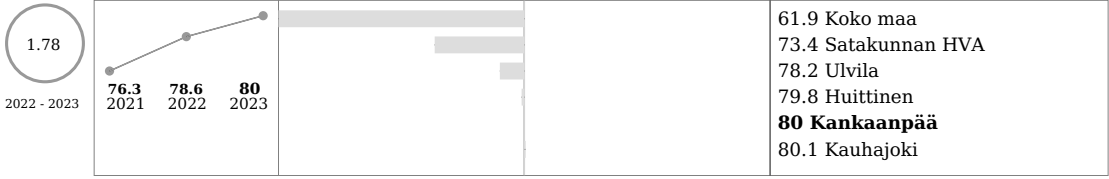
Elinvoima

Väestö

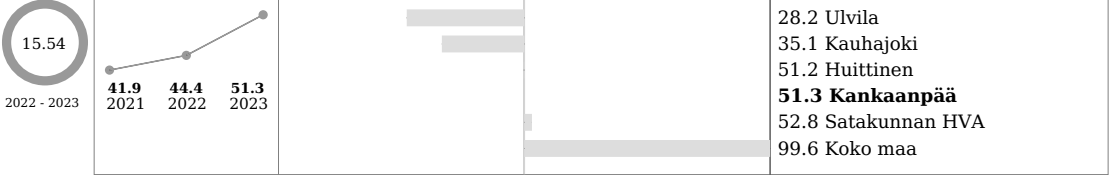
Väestö 31.12.



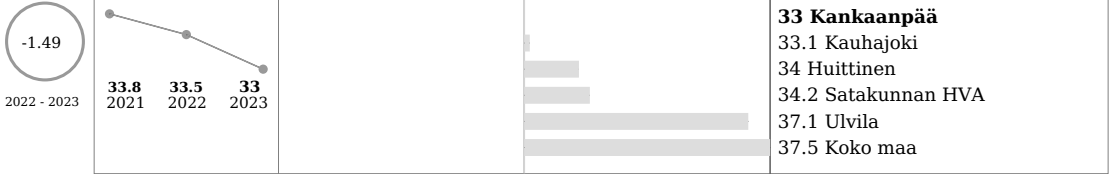
Huoltosuhte, demografinen



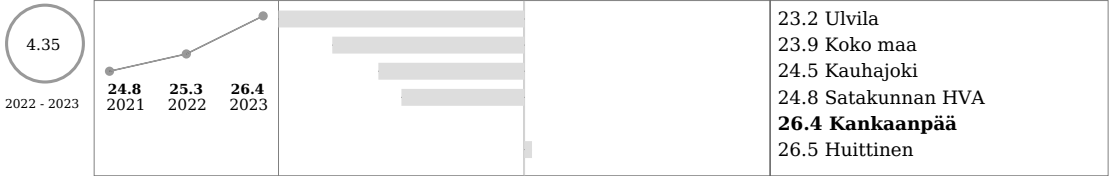
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta



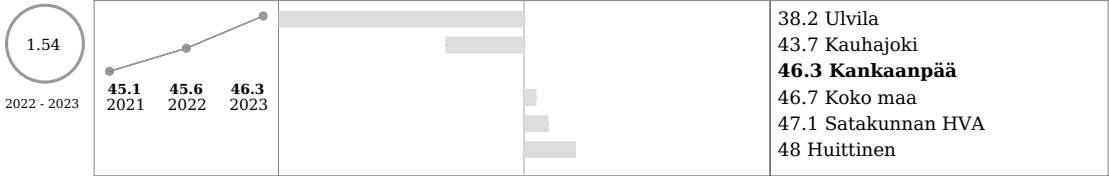
Lapsiperheet, % perheistä



Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä



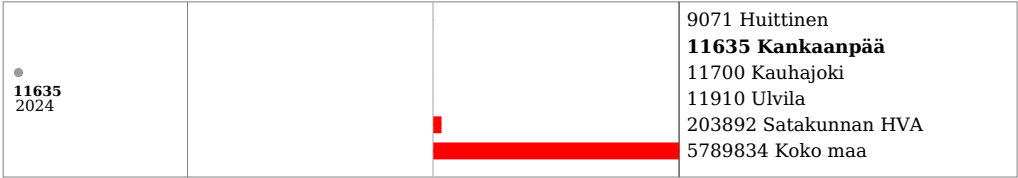
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista



Koulutustasomittain



Väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

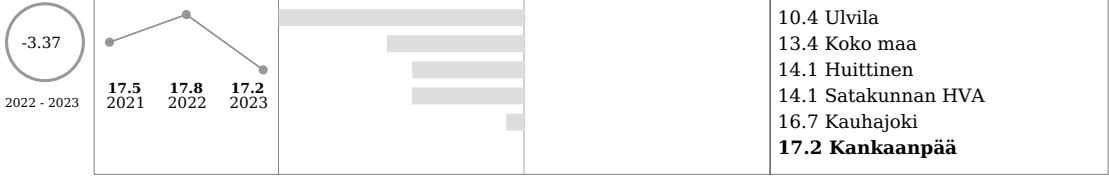


Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

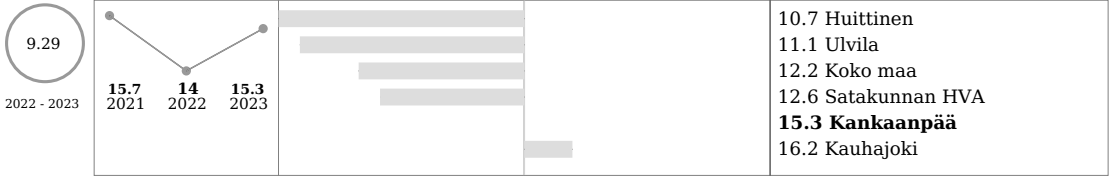


Elinvoima

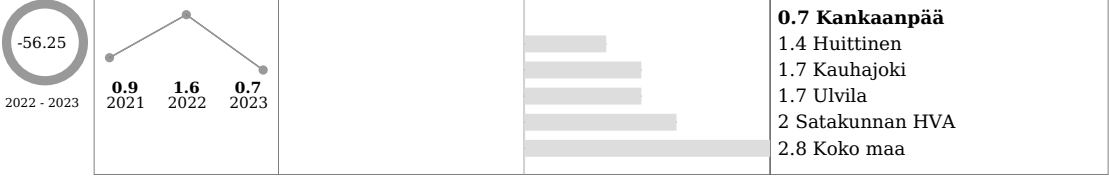
Kunnan yleinen pienituloisuusaste



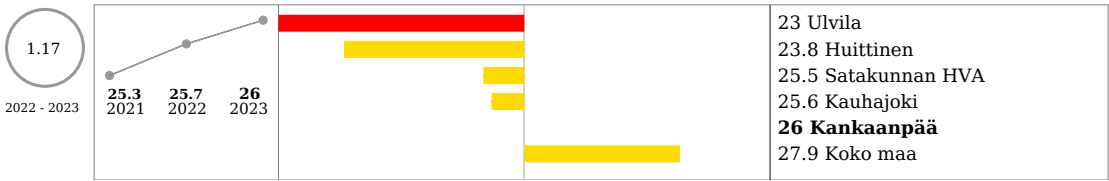
Lasten pienituloisuusaste



Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot



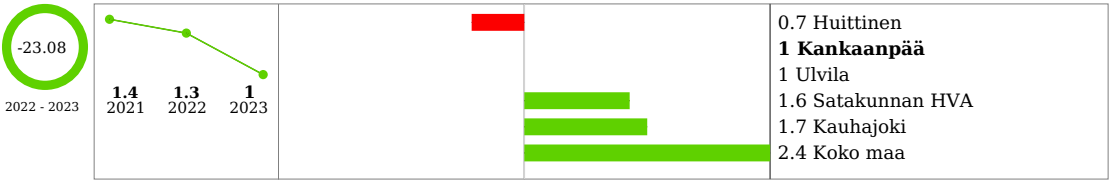
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Työlliset, % väestöstä



Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

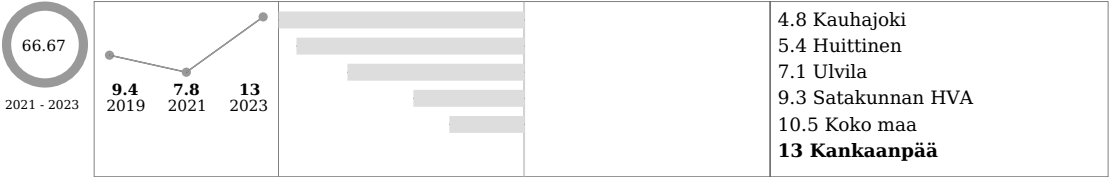


LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

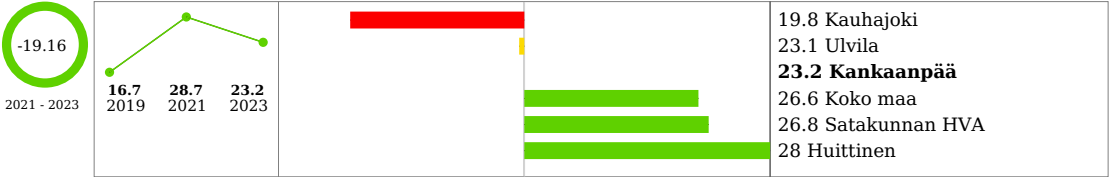
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

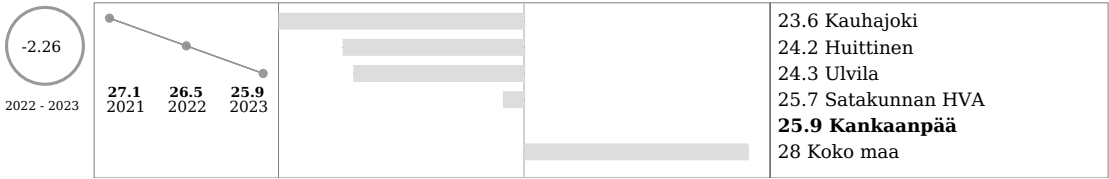


Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista



Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

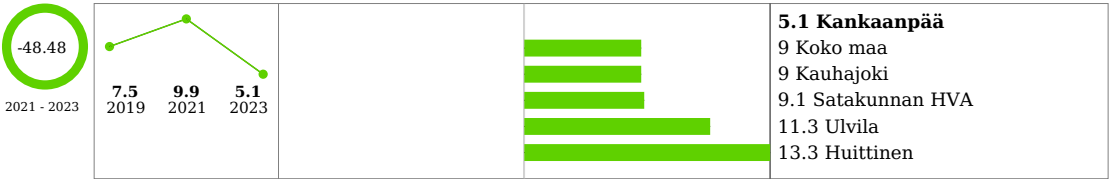


NUORET JA NUORET AIKUISET

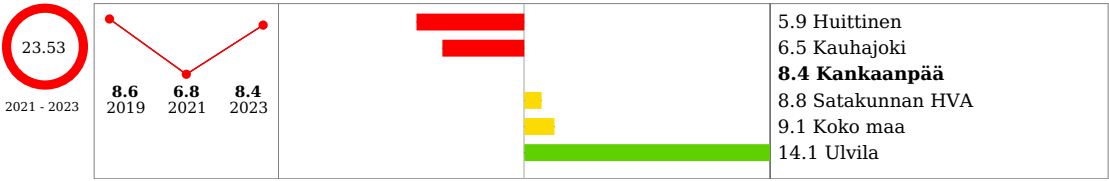
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

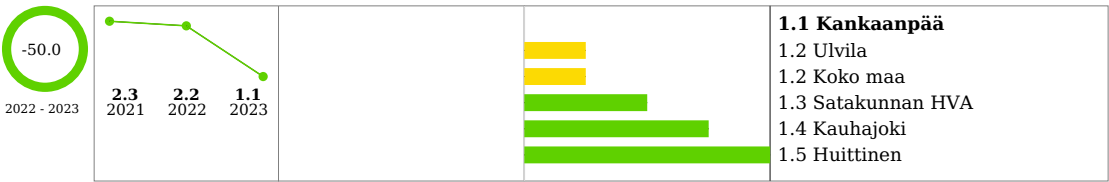
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



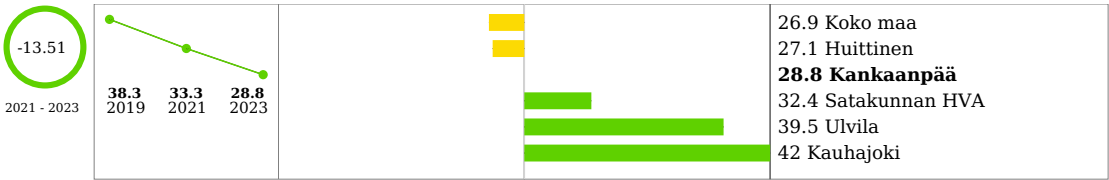
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

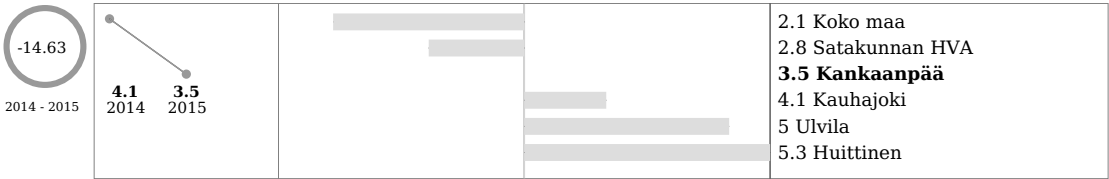
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)



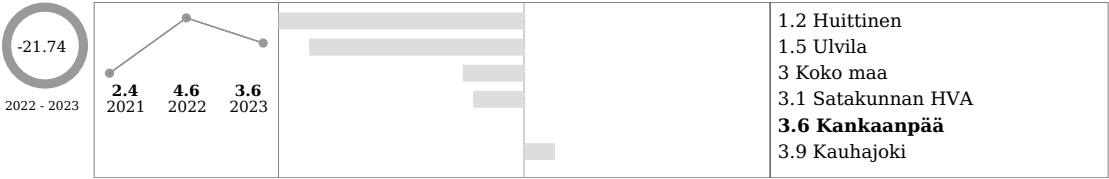
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä



Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

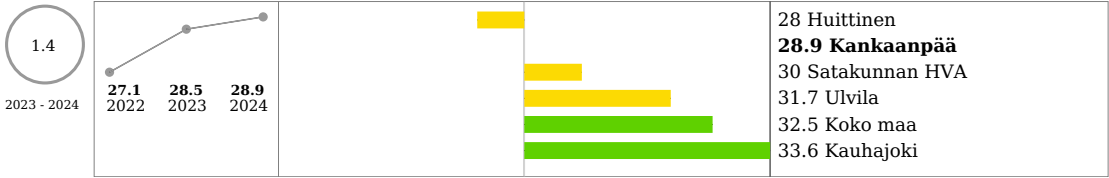


TYÖIKÄISET

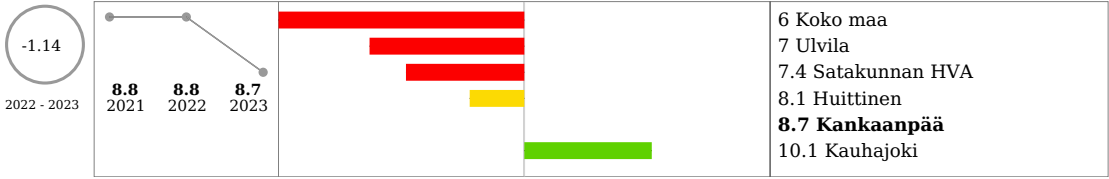
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä



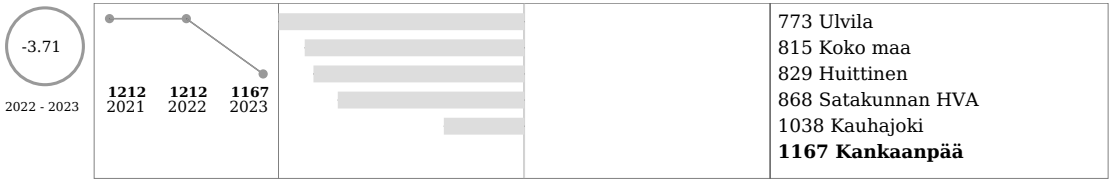
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä



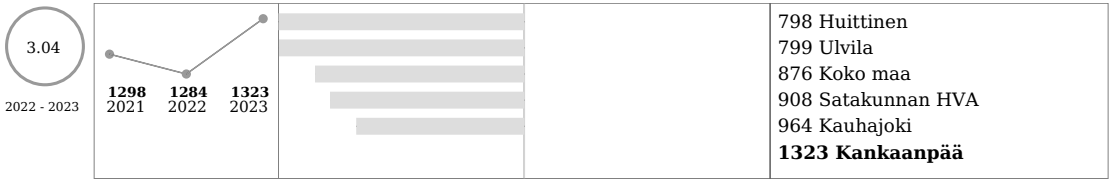
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä



Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

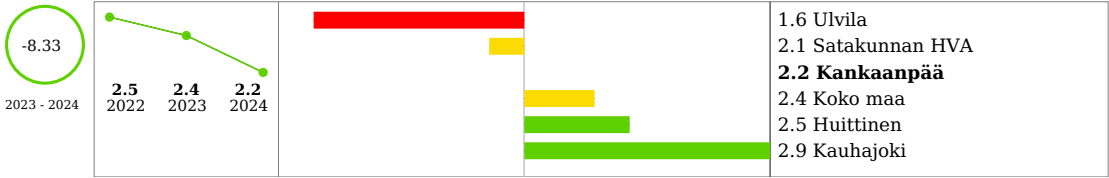


IKÄIHMISET

Hyvinvointi

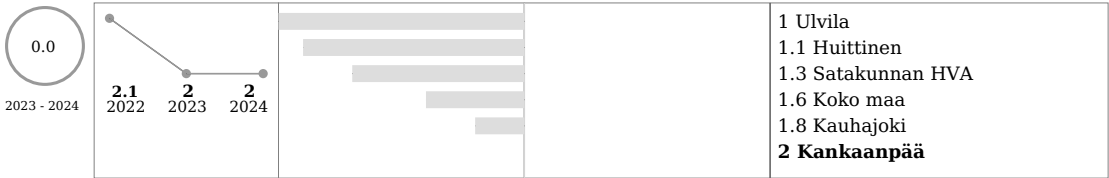
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä



Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

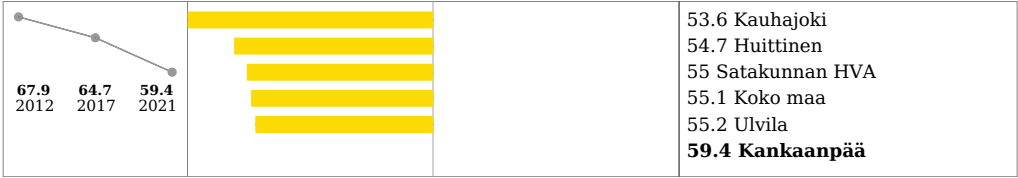


KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

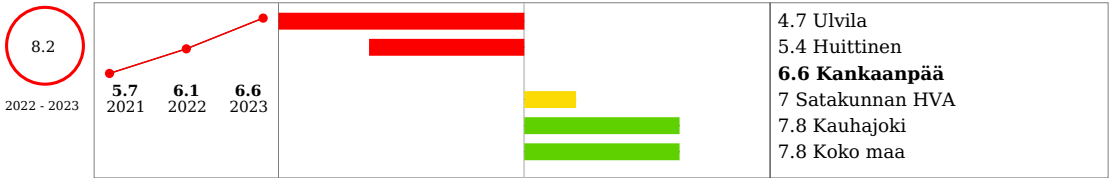
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %



Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

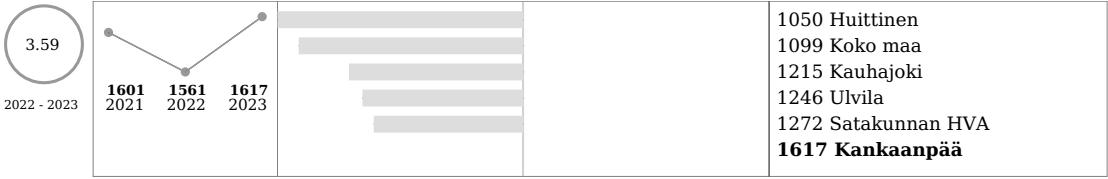
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta



Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta



2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

1) Esteetön, turvallinen ja hyvinvointia edistävä asuin- ja elinympäristö

Hyvinvointia edistävä asuinympäristö

Kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistäminen on osaltaan myös turvallisuuden ja viihtyvyyden lisäämistä. Hyvällä kaupunkisuunnittelulla on luotu laadukasta, viihtyisää, toimivaa ja turvallista rakennettua ympäristöä. Samalla on vaalittu luonnonympäristöä, joka tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia rentoutumiseen ja virkistymiseen. Hyvä ja virikkeellinen ympäristö houkuttelee kaiken ikäisiä liikkumaan. Kankaanpäässä on huolehdittu kulkuväylien turvallisuudesta, esteettömyyden edistämisestä ja hyvästä hoidosta kaikkina vuoden aikoina.

Liikuntapaikat ja olosuhteet edistävät ihmisten hyvinvointia monin tavoin. Ulkoilu luonnossa tai kaupunkien viherympäristöissä tukee ihmisten toimintakykyä ja hyvinvointia. Toimivien ja turvallisten ulkona liikkumisen ympäristöjen suunnitteluun ja toteutukseen kannattaa panostaa, jotta esim. kasvavan vanhusväestön edellytykset asua itsenäisesti omassa kodissaan säilyvät mahdollisimman pitkään.

Hyvässä ympäristössä korostuvat: turvallisuus, esteettömyys, saavutettavuus, ympärivuotisen käytön mahdollisuus ja yhteisöllisyys.

Kynnys ulkoiluun on sitä matalampi, mitä helpompaa on lähteä ulos ja mitä lähempänä asuinpaikkaa reitit ja liikuntapaikat sijaitsevat.

Ympäristön vaikutus hyvinvointiin

Ympäristötekijöiden vaikutukset heijastuvat ajan myötä ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Esimerkiksi jatkuva kiire, vähäinen liikunta, ilmansaasteet ja ympäristön meluhaitat voivat vaikuttaa negatiivisesti terveyteemme. Metsät sekä muut laadukkaat luontoympäristöt voivat vähentää stressiä ja kannustaa kuntalaisia liikkumaan enemmän. Metsien virkistyskäytössä ovat tärkeitä kaikki, sekä hoidetut että hoitamattomat metsät, erilaisten metsätyyppien ja alueiden vaihtelevuus, sekä kulkukelpoisuus. Monimuotoinen luonto on tavoiteltava sekä luonnon että ihmisen kannalta. Terveyttä edistävien vaikutusten ohella runsas kaupunkiluonto sitoo hiiltä ja antaa elintilaa paikalliselle lajistolle. Kasvit puhdistavat myös ilmaa, viilentävät kaupunkiympäristöä ja pidättävät sadevettä torjuen näin helteen ja tulvien vaikutuksia. Lisäksi monipuolinen kasvillisuus tarjoaa elinpaikan muille eliöille ehkäisten luontokatoa sekä sen tuomia riskejä taloudelle ja ruokaturvalle. Huolellisen kaupunkisuunnittelun avulla voimme vaikuttaa siihen, millaisessa ympäristössä nykyiset ja tulevat sukupolvet elävät.

Kestävä kehitys

-Toimeenpanoa varten on laadittu ilmasto-ohjelma 2017-2025

Energiatehokkuussopimukset ovat tärkeä osa Suomen energia- ja ilmastostrategiaa ja ensisijainen keino edistää energian tehokasta käyttöä Suomessa. Vastuullinen ja tehokas energiankäyttö vähentää ilmastomuutosta aiheuttavia hiilidioksidipäästöjä. Kaupunki on liittynyt kunta-alan energiatehokkuussopimukseen, jossa tavoitteena on vähintään 7,5 prosentin ohjeellinen energiansäästö sopimuskaudella vuosina 2017-2025 ja energiansäästön kokonaissäästötavoite vuoteen 2025 mennessä on 3000 MWh.

Talohankkeiden suunnittelussa huomioidaan energiatehokkuus, uusiutuvan energian ja hukkalämmön hyödyntämismahdollisuudet sekä vaihtoehtoisten teknisten ratkaisujen valinnassa elinkaarikustannukset.

Vuonna 2024 energiatehokkuustoimenpiteinä toteutettiin mm. seuraavat investoinnit:

-Jäteveden keskuspuhdistamon ilmastuksen energiantehostamistoimenpiteet

- Jäteveden keskuspuhdistamon aurinkopaneelit
- Taidekoulun valaistussaneeraus, vaihe 5, jossa rakennuksen sisäosan valaistusta uusittiin LED-valoiksi
- Taidekoulun lämmitysjärjestelmän tasapainotus
- Sähköautojen latauspisteiden lisäyksiä useaan kohteeseen
- Puistotyöntekijöiden käyttöön hankittiin sähköavusteinen tavarapyörä työkohteiden välillä liikkumiseen.

Taiteen toteuttaminen kaupungin kohteissa

Prosenttiperiaate ei toteutunut vuonna 2024 valmistuneissa rakennushankkeissa. Kaupungintalon julkisivu valaistiin vuonna 2024. Valaistus saneerattiin Valometsän osalta ja Vatajankosken kanssa yhteistyössä toteutettiin valaistus Taidekehän teoksiin Memoriaan ja Oopperan käärme.

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Viihtyisä ja turvallinen ympäristö sekä helposti saavutettavat palvelut lisäävät hyvinvointia. Viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta on vuonna 2024 lisätty mm. seuraavien hankkeiden yhteydessä:

- Vuohiniityn perhepuiston toteutuksen, vaihe 1 valmistui
- Honkajoen leikkipuiston aita uusittiin
- Asfalttipinnoitteita uusittiin n. 33 000 m²
- Honkajoen keskustan, vuonna 2025 alkavaan, kehittämishankkeeseen haettiin ja saatiin JTF-avustusta

Ympäristöterveys

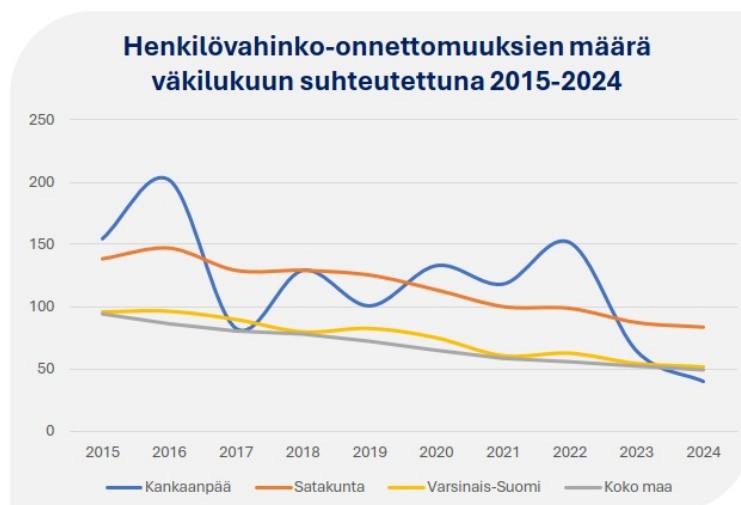
Kankaanpäässä 2024 talousvesi oli tasalaatuista ja täytti hyvin lakisääteiset vaatimukset ja suositukset edellisten vuosien tapaan.

Jätevesien osalta keskusjätevedenpuhdistamon puhdistustulokset jäivät osin asetettujen vaatimusten alle johtuen puhdistamolla käynnissä olleesta investoinnista.

Liikenneturvallisuus

Kevyen liikenteen väylien ja keskustan katujen esteettömyyden kehittäminen, kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamiseen pyrkiminen. Kävelyn- ja pyöräilyn olosuhteita parannettiin vuonna 2024 Teollisuustien kevyen liikenteen väylän toteuttamisella. Lisäksi puistokäytävälle asennettiin ajoesteitä. Kankaanpään liikenneturvallisuustyöryhmä kokoontui kaksi kertaa vuonna 2024.

Liikenteessä loukkaantuneita oli vuonna 2024 Kankaanpäässä kuusi henkilöä. Henkilövahinko-onnettomuuksien määrä väkilukuun suhteutettuna laski alle koko maan keskiarvon.



2) Terveelliset elintavat kansansairauksien ehkäisemiseksi

Liikunta on kunnan peruspalvelu, jolla kunnat luovat edellytyksiä asukkaidensa liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmille, tukemalla liikunta- ja urheiluseurojen ja muiden kansalaisjärjestöjen toimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Liikuntatoimen tilat ja alueet on pidetty avoinna ja toimintakuntoisina seitsemänä päivänä viikossa. Kaikkia liikuntatiloja ja alueita käyttävät kuntalaisten lisäksi koulut, seurat sekä eri yhteisöt. Toimintavuoden aikana liikuntapalvelut koordinoivat alueellisia kuntalaisten liikuntakäyttäytymiseen liittyviä haasteita sekä järjestivät useita terveysliikuntaan suunnattuja tapahtumia.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Lasten ja nuorten hyvinvointimittarit osoittavat, että monilla osa-alueilla on tapahtunut negatiivista kehitystä viimevuosien aikana. Erityisesti fyysinen toimintakyky, syrjinnän ja seksuaalisen häirinnän kokemukset sekä koulu-uupumus vaativat jatkotoimenpiteitä.

MOVE!-mittaukset: Tulokset osoittavat, että lähes puolet (42,2%) 5. ja 8. luokan oppilaista kamppailee heikon fyysisen toimintakyvyn kanssa. Huolestuttavaa on että 5.luokan oppilaista 46,5% kamppailee heikon fyysinen toimintakyvyn kanssa. Tämä viittaa siihen, että tällä hetkellä kouluissa toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäneet.

Liikunnan lisääminen: Liikunnan määrä on kasvanut vanhemmissa ikäryhmissä, mutta ala-asteelta lähtien tapahtuva liikunnan väheneminen on haaste.

Ruokailutottumukset: Aamupalan ja koululounaan väliin jättävien suuri osuus (30–50 %) sekä ylipainon kasvu erityisesti 8. ja 9. luokilla korostavat tarvetta jatkotoimenpiteille (liikunnan palveluketjun käynnistäminen kouluissa).

Kehiuttämisehdotukset:

- Vahvistetaan liikuntakasvatusta erityisesti ala- ja yläkouluissa.
- Käynnistetään aamu- ja välipalakampanjoita ruokailutottumusten parantamiseksi.
- Tuetaan perheitä terveystietoisuuden lisäämisessä.

Yhteenveto

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet osoittavat, että pitkäjänteinen ja monialainen yhteistyö on välttämätöntä. Toimenpiteiden painopistettä tulee siirtää yhä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja perheiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Vahvat ja yhtenäiset toimet voivat auttaa muuttamaan nykyistä kehityssuuntaa ja varmistamaan lasten ja nuorten hyvän tulevaisuuden Kankaanpäässä.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointia tarkasteltaessa voidaan havaita seuraavia merkittäviä muutoksia:

- Liikunta ja ylipaino: Ylipainon määrä on kasvanut lukio-opiskelijoilla, mutta vähentynyt ammatillisissa oppilaitoksissa. Liikunnan harrastaminen on pysynyt lähes ennallaan.
- Kouluruokailu: Lukio-opiskelijoilla koululounaan syöminen on yleistynyt, mutta ammatillisissa oppilaitoksissa sen laiminlyönti on kasvanut merkittävästi.

Tulokset: Liikunnan harrastaminen on pysynyt korkealla tasolla lukio-opiskelijoilla, mutta ammatillisissa oppilaitoksissa liikuntamahdollisuuksien saavutettavuuteen on kiinnitettävä huomiota. Ylipainon lisääntyminen lukiossa viittaa myös tarvetta ruokailutottumusten ohjaukselle.

Kehittämisehdotukset:

- Liikunnan ja terveellisten elämäntapojen edistäminen
- Kouluruokailun ja liikunnan merkityksestä viestimistä on jatkettava/tehostettava

Yhteenveto

Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointi on kehittynyt osin myönteisesti, mutta tietyillä alueilla, kuten ylipainon, koulukiusaamisen ja rikollisuuden osalta, tarvitaan vahvempia toimia. Panostukset liikuntaan voi merkittävästi parantaa nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Vahva ja moniammatillinen yhteistyö on avain tavoitteiden saavuttamiseen.

Työikäiset

Työikäisten hyvinvoinnin osalta kauden aikana on havaittu positiivisia kehityskulkuja:

- Liikunta ja terveys: Liikuntaneuvonnan asiakasmäärät ovat kasvaneet "Liikkuva aikuinen" hankkeen myötä ja hankkeen merkitys työikäisten terveyden edistämisessä on merkittävä.

Kehittämisehdotukset:

- Liikunnan ja terveellisten elämäntapojen edistäminen: Kannustamalla työikäisiä liikuntaan ja elämäntapamuutoksiin esimerkiksi liikuntaneuvonnan kautta.
- Varmistetaan liikuntaneuvonnan rahoituksen jatkuvuus ja palvelun laajentaminen
- Luodaan lisää matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia.

Yhteenvedo:

Työikäisten hyvinvoinnin painopisteiden toteutuksessa on saavutettu merkittäviä edistysaskeleita erityisesti liikunnan saralla. Vahva yhteistyö kunnan, työnantajien ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä on jatkossakin ratkaisevaa työikäisten hyvinvoinnin tukemisessa.

Ikäihmiset

Ikääntyneiden osuus Kankaanpään väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %). Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

Onnistumiset ja vaikutukset

1. Liikunta ja toimintakyvyn tukeminen
 - Kunnan seniorit -ryhmä: Ryhmän vakiintuminen pysyväksi osaksi kaupungin liikuntatarjontaa oli merkittävä saavutus.
 - Ikiliikkujaviikko: Maksuton tutustuminen liikuntaryhmiin lisäsi osallistujien määrää ja madalsi kynnystä kokeilla uusia aktiviteetteja.
 - Tapahtumat: Kampanjat kuten Vie vanhus ulos ja Unelmien liikuntapäivä edistivät liikunnallisuutta ja lisäsivät yhteisöllisyyttä.
2. Yhteisöllisyyden ja viestinnän vahvistaminen
 - Monikanavainen viestintä, erityisesti sosiaalisen median hyödyntäminen, lisäsi tietoisuutta kaupungin palveluista ja tapahtumista. Tämä tavoitti myös ikäihmisten läheisiä, jotka toimivat usein tiedonvälittäjinä.
 - Ikäinstituutin koulutukset: Henkilöstön osaamista on lisätty.
3. Ikäystävällisen ympäristön kehittäminen
 - Senioripuisto: Ikäihmisten osallistaminen liikuntapaikkarakentamisen suunnitteluun johti senioripuiston rakentamiseen, mikä tarjoaa monipuoliset ulkoliikuntamahdollisuudet ulkokuntosalilaitteineen ja bocciakenttineen. Tämä tukee sekä fyysistä että sosiaalista hyvinvointia.

Haasteet ja kehittämiskohteet

- Ikäihmisten osallistumisaktiivisuuden ylläpitäminen: Osallistumisaktiivisuus riippuu usein tiedotuksen kattavuudesta ja palveluiden saavutettavuudesta.
- Yksinäisyyden torjunta: Vaikka yhteisölliset tapahtumat ovat onnistuneet, tavoittamatta on edelleen osa ikäihmisistä, erityisesti syrjäseuduilla asuvat ja heikommassa kunnossa olevat.
- Palvelutarpeen kasvu: Ikääntyvän väestön lisääntyvät tarpeet edellyttävät pitkäjänteistä suunnittelua palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseksi.

Kehittämisehdotukset:

- Jatkaminen Voimaa vanhuuteen -hankkeeseessa mahdollistaa toimenpiteiden jatkamisen ja laajentamisen.
- Ikäihmisten yksinäisyyden ehkäisemiseen tulee miettiä toimenpiteitä.
- Jatketaan ikäihmisten osallistamista suunnitteluun ja päätöksentekoon.
- Toimintakyvyn tukeminen: Tarjota ikäihmisille monipuolisia liikunta- ja virkistystoimintoja.
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen: Lisätä ikäihmisten osallistumismahdollisuuksia ja ehkäistä yksinäisyyttä.

- Ikäystävällisen ympäristön kehittäminen: Kuulla ikäihmisiä ja huomioida heidän tarpeensa palveluissa ja infrastruktuurissa.

Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen on tärkeä osa kaupungin strategiaa ja vaikuttaa merkittävästi Kankaanpään vetovoimaisuuteen ikäystävällisenä kuntana.

Liikuntapalveluiden vaikuttavuudesta kertovat välillisesti mm. seuraavat tunnusluvut:

	2023	2024	Muutos
Uimhallin käyttö	56686	65324	+15,2%
Kuntosali	43735	44105	+0,8%
Judo-ja panisali	14568	20853	+39,1%
Nyrkkeilysali	14623	19511	+33,4%
Monitoimitila	15522	22180	+42,9%
Palloiluhalli (Kaikki ovet)	56844	57897	+1,9%
Pääövet	153841	173828	+13%
Hämeen kangas / olosuhde seuranta	116442	88811	Heikko talvi 2024
Harrastamisen suomen malli hanke	Käynnistynyt vuonna 2021, ryhmiä 39, harrastustoimintaan osallistunut 250 lasta, Viikoittain harrastuksiin on osallistuttu 190-280 kertaa.		
Liikkuva aikuinen hanke	Käynnistyi v 2023 - Hankkeen piiriin kuului vuoden 2024 lopussa kaikkiaan 110 asiakasta. Joista naisia 90%.		
Uimakoulut	vuonna 2024 -> 35 ryhmää, 386 osallistujaa		
Tapahtumat	29 erilaista vuodenaikoihin sidottuja tapahtumia		

Toimintavuoden aikana toteutettiin seuraavat hankkeet kuntalaisten liikunnan, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

1) Senioripuisto (OKM/AVI)

2) Pitkospuiden rakentaminen Kankaanpään kaupungin ja Hämeenkaan väliselle yhdysreitille (JTF hanke)

Kankaanpään liikuntakeskus valittiin vuoden 2024 valtakunnalliseksi liikuntapaikaksi. Kuntalaistutkimuksessa 2024 liikuntapalvelut arvioitiin Kankaanpään kuntapalveluissa TOP 5 listalla sijalle 1.

3) Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Osallisuus on tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön, ja se ilmenee luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. Osallisuus lisää hyvinvointia, kun taas syrjäytyminen merkitsee osallisuuden ulkopuolelle jäämistä.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

*Koulu-uupumus on lisääntynyt 8. ja 9. luokilla (+4,2 %), mikä viittaa kasvavaan henkiseen kuormitukseen. Vanhempien ja lasten välisen keskustelukulttuurin heikentyminen vaikuttaa negatiivisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Syrjinnän kokemukset ovat kasvaneet merkittävästi (26,2 % → 38,1 %) 8. ja 9. luokilla. Seksuaalinen häirintä on lisääntynyt yläkoululaisilla (+4,8 %), ja koulukiusaaminen on yleistynyt kaikissa ikäryhmissä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Vanhemmuuden tukeminen: Järjestetään vanhempainiltoja vahvistamaan vanhempien kasvatustaitoja ja tukemaan perheiden sisäistä vuorovaikutusta.
- Koulukiusaamisen vastaiset ohjelmat: Laajennetaan ja tehostetaan koulukiusaamisen vastaisia ohjelmia, kuten KiVa Koulu -ohjelmaa, ja varmistetaan niiden tehokas toteutus.
- Turvallinen kouluyhteisö: Lisätään kouluhenkilöstön resursseja valvomaan ja ehkäisemään seksuaalista häirintää ja syrjintää. Koulutetaan henkilökuntaa tunnistamaan ja puuttumaan häirintään tehokkaasti.
- Matalan kynnyksen palvelut: Perustetaan nuorille suunnattuja keskustelualustoja ja tukipalveluita, jotka ovat helposti saavutettavissa ja joissa voidaan käsitellä syrjäytymisen riskiä lisääviä tekijöitä.

Nuoret ja nuoret aikuiset

*Lukio-opiskelijoilla läheisten ystävien määrä on vähentynyt, kun taas ammatillisissa oppilaitoksissa kehitys on ollut positiivista. Koulukiusaaminen on lievässä nousussa, mutta ei hälyttävä. Fyysisen uhkan kokemus on

säilynyt jokseenkin samalla tasolla (10–14 %). Seksuaalinen häirintä on lisääntynyt lievästi lukio-opiskelijoilla, mutta selkeästi maan keskiarvon alapuolella. Ammatillisissa oppilaitoksissa häirintä on laskenut ollen nyt 2,2 %. Syrjäytymisriskissä olevat henkilöt ovat vähentyneet huomattavasti vuodesta 2016 (22,1 %) vuoteen 2022 (13,8 %), mikä osoittaa, että pääosalla nuorista on selkeä suunta ja tavoitteet tulevaisuudelle.

Toimenpide-ehdotukset:

- Ystävyyssuhteiden tukeminen: Edistetään ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä kouluissa sekä vapaa-ajan toiminnassa. Tarjotaan tilaisuuksia, joissa nuoret voivat luoda ja vahvistaa ystävyyssuhteitaan.
- Kiusaamisen ehkäisy: Jatketaan kiusaamisen vastaisten ohjelmien kehittämistä ja toteutusta sekä seurataan niiden vaikuttavuutta.
- Seksuaalisen häirinnän torjunta: Järjestetään tietoisuuskampanjoita ja koulutuksia seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi sekä luodaan selkeät toimintamallit häirintätapauksiin puuttumiseksi.
- Syrjäytymisen ehkäisy: Jatketaan toimia, jotka ovat vähentäneet syrjäytymisriskiä, kuten koulutuksen ja työllistymisen tukemista sekä nuorten osallisuuden edistämistä yhteiskunnassa.

Työikäiset

*Työttömien määrä on laskenut merkittävästi; vuonna 2022 työttömyysaste oli 8,8 % (2020: 12,8 %). Myös pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien määrä on vähentynyt. Kuitenkin mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saavien työikäisten määrä on kasvanut 4,3 % vuosien 2021–2023 aikana, mikä osoittaa mielenterveyden haasteiden lisääntymistä.

Toimenpide-ehdotukset:

- Mielenterveyspalveluiden vahvistaminen: Lisätään resursseja mielenterveyspalveluihin ja kehitetään matalan kynnyksen tukipalveluita työikäisille. Edistetään työpaikoilla mielenterveyttä tukevia käytäntöjä ja varhaisen tuen malleja.
- Työllistymisen tukeminen: Tarjotaan räätälöityjä työllistymispalveluita pitkäaikaistyöttömille ja vaikeasti työllistettäville. Edistetään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa työllistymismahdollisuuksien luomiseksi.

Ikäihmiset

*Ikääntyneiden osuus Kankaanpään väestöstä (30,1 %) on huomattavasti suurempi kuin valtakunnallinen keskiarvo (23,3 %) ja myös Satakunnan alueellinen taso (28,5 %). Ennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan, mikä lisää palvelutarvetta erityisesti 85-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta. Noin puolet yli 65 v asuu yhden hengen asutokunnissa. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien, toimintakykyä tukevien ja yhteisöllisyyttä edistävien palveluiden merkitystä.

Nuorisopalvelut 2024

Nuorisotiloilla järjestetään erilaista vapaa-ajantoimintaa sekä teemapäiviä. Keskustan tiloja käyttävät myös aamupäivisin eläkeläisryhmät, viikonloppuisin yhdistykset. Sosiaalinen media on edelleen vahvasti käytössä virtuaalisena nuorisotilana, jonka kautta nuorilla, jotka eivät tule nuorisotilalle on mahdollisuus keskustella sekä tavata toisiaan ja työntekijöitä. Nuorisotilojen käyttäjämäärä olivat vuonna 2024 Kankaanpään keskustan nuorisotilassa 9815 ja Honkajoen nuorisotilassa 2741. Sekä nuorisotilojen aukiolopäivät Kankaanpään keskustan nuorisotila 175 päivää ja Honkajoen nuorisotila 105 päivää.

Ehkäisevän päihdetyön tehtävänä on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä vaikuttamalla saatavuuteen, tietoihin ja asenteisiin, käyttötapoihin sekä ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin. Erityisen tärkeää on moniammatillinen verkostoyhteistyö eri viranomaistahojen kesken sekä koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Nuorisotyöntekijä toimii ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilönä Kankaanpäässä ja kuuluu Satakunnan mielenterveys- ja päihdetyöryhmään.

Lasten- ja nuorten leirejä järjestettiin kesällä viisi, retkiä huvipuistoon, yökahvila toimintaa, koulujen tutustumiskäyntejä, discoja, sekä koulupysäkkejä ylä- ja ala-kouluilla.

Yhteistyöverkostot kokoontuivat säännöllisesti vuoden 2024 aikana, mm. Satakunnan nuorisotoimien sekä etsivän nuorisotyön esimiehet sekä työntekijät. Nuorisopalveluilta on edustus myös oppilashuollon ohjausryhmässä sekä Ehkäisevän päihdetyön työryhmässä.

Nuorisovaltuustossa toimii kuntaliitoksen myötä 14 nuorta, 13–18-vuotiaita. Nuorisovaltuusto kokoontui säännöllisesti 8 kertaa vuoden 2024 aikana. Nuorisovaltuuston jäsenillä on puhe- ja läsnäolo-oikeus lautakuntien kokouksissa

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö tekee vaativaa kasvatus- ja kohtaamistyötä nuorten kasvun äärellä ja etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Tavoitteena on turvata nykyistä paremmin palvelujen saatavuus nuorille, joilla ei ole riittävästi omaa aloitekykyä hakeutua palvelujen piiriin ja luoda nuorten verkostoon toimintamallia, jotta järjestelmän ulkopuolelle ajautuneet ja siitä tippumassa olevat nuoret tulisivat tavoitetuksi. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja on nuorelle täysin luottamuksellista.

Etsivä nuorisotyö tekee seutukunnallista etsivää nuorisotyötä, johon kuuluu Kankaanpään lisäksi Karvia, Jämijärvi, Siikainen ja Pomarkku. Työn kohderyhmänä ovat 16-29 -vuotiaat nuoret ja nuoret aikuiset. Vuonna 2024 asiakkaita oli yht. 88. Tärkeänä osana etsivän nuorisotyön perustusta on toteuttaa Aikalisätoimintaa Puolustusvoimien, Siviilipalveluskeskuksen ja lähikuntien kanssa, osallistuen joka syksy kutsuntatilaisuuksiin. Tänä vuonna etsivät nuorisotyöntekijät haastattelivat 115 kutsunnanalaista nuorta. Etsivällä nuorisotyöllä on käytössään erilaiset sosiaalisen median alustat. Työhön kuuluu myös hävikkiruuan jako asiakkailleen. Lisäksi etsivä nuorisotyö sai nuorillensa Earfest-tapahtumalta rahalahjoituksen ja Kankaanpään Rotary klubilta lahjakortteja nuorten tarpeisiin. Etsivään nuorisotyöhön haettiin OKM:n vuosittaista palkka avustusta ja sitä saatiin 57 600 euroa.

Kouluyhteistyötä on tiivistetty mm. Pohjanlennankoulun kanssa yhdessä tehdyillä koulunuorisotyö- hankkeella. Hanke on kaksi vuotinen ja jatkuu vuoden 2025 syksyyn. Lisäksi lisätty keskustan ja Honkajoen kouluilla välitutkimintaa.

4) Työ- ja toimintakyvyn tukeminen

Kaupunki panostaa työllisyyden edistämiseen monialaisessa yhteistyössä elinkeinotoimen, TE-palvelujen ja esim. Kankaanpään aikuiskoulutussäätiön kanssa. Kuntouttavan työtoiminnan osalta yhteistyötä tehdään hyvinvointialueen kanssa, jonne kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu siirtyi vuoden 2023 alussa. Kaupunkiorganisaation lisäksi myös yhdistykset järjestävät kuntouttavaa työtoimintaa, mutta palveluun on ohjautunut aiempaa vähemmän osallistujia.

Maahanmuuttajien työllistymistä on pyritty edistämään kotoutumispalvelujen, elinkeinopalvelujen, TE-palvelujen kanssa sekä tiiviissä yhteistyössä henkilöstörekrytointiyritysten kanssa. Kankaanpään aikuiskoulutussäätiö sr. ylläpitää aikuisille ja nuorille suunnattua työpajatoimintaa. Työpajoissa ja ESR-hankkeissa tarjotaan työttömille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville asiakkaille arjen tukea, yksilöllistä palveluohjausta, neuvontaa työllistymistä edistävään suunnitteluun sekä työtoimintaa. Kankaanpään kaupunki on myös mukana Satakunnan TYP -toiminnassa, jonka järjestämisestä vastaa Porin kaupunki.

Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset suunnitelmakaudella

TE24 uudistuksessa työllisyyspalvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Satakuntaan muodostetaan kaksi työllisyysaluetta. Kankaanpään kaupunki lukeutuu Satakunnan työllisyysalueeseen, jonka vastuukuntana toimii Porin kaupunki. TE24 uudistuksen valmistelua ohjaavana tavoitteena on järjestämisvastuun hallittu siirtyminen, jotta kaikki keskeiset toiminnot ja palvelut ovat toimintavalmiina 1.1.2025.

Painopisteenä on työllisyyden edistäminen ja aktiivinen osallistuminen TE24 uudistuksen valmisteluihin Satakunnan työllisyysalueella. **Muutokset:** TE-palvelujen rahoittamien TYPO-hankkeiden rahoitus päättyy syyskuussa 2024. Kankaanpään aikuiskoulutussäätiön TYPO-hanketyössä kehittyneen osaamisen turvaamiseksi varataan TYPO-lisärahoitusta 42.800 euroa loppuvuodelle 2024. Nuorten työpajatoiminnan sekä kierrätyskeskuksen toiminnan lisärahoitukseen (sopimusten tarkastamiseen +30.000 euroa). Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvu taittui keväällä 2022 jatkuen vakaana syksyyn 2023, mutta talousarviovuodelle 2024 varauduttiin työttömyyden ja lomautusten lisääntymiseen. Työmarkkinatukeen varattiin 691.800 euroa vuodelle 2024 (+71.800 euroa).

5) Päihteiden käytön ennaltaehkäisy sekä riippuvuuksien aiheuttamien haittojen vähentäminen

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään kokonaisuutena mielen hyvinvoinnin edistäminen sekä ehkäisevä päihdetyö. Ehkäisevä päihdetyö pitää sisällään myös ongelmapelaamisen ilmiön. Näihin ilmiöihin tai teemoihin liittyvät ongelmat ovat usein kasautuvia ja ylisukupolvisia ja niihin liittyy usein myös häpeän kokemuksia sekä stigmaa. Koko ehkäisevän työn tavoitteena on madaltaa puhumisen kynnystä ja ehkäistä ongelmia vähentämällä riskitekijöitä ja tukemalla vahvistavia ja suojaavia tekijöitä oikein kohdennetuilla ja ajoitetuilla toimin, esimerkiksi vahvistamalla arjen taitoja, terveellistä arkirytmää ja positiivista mielenterveyttä.

Kankaanpäässä on otettu käyttöön ehkäisevän päihdetyön vaikuttavaksi todettuja toimintamalleja, kuten Pakka-toimintamalli sekä nuoriin kohdistuvat varhaisen puuttumisen toimintamallit, kuten Valomerkki-keskustelu ja Omin jaloin -menetelmä. Lisäksi on pyritty vahvistamaan elintapoihin liittyvää puhekeskustelua, varhaista tunnistamista sekä mini-interventiota (lyhytneuvontaa).

Lisäksi ehkäisevän päihdetyö teemaviikkoja erilaisin teemoin on sekä keväällä ja syksyllä, materiaalit ovat yhteiset ja ennalta suunnitellut Satakunnan ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön työryhmän kanssa. Kouluilla pidetään myös päihdevalistusteemaisia päiviä.

Ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajat tekivät Kankanpäässä vuoden 2024 aikana 17 tarkastusta tupakkatuotteiden myynnin omavalvonnan osalta koskien ikätarkastuksien toteutumista.

Tavoite

Päihdehaittojen tietoisuuden lisääminen.

Toimenpiteet ja vastuutaho

- Teemapäivät sosiaalisessa mediassa, valistuspäivät kouluilla ja nuorisotiloilla.
- Vastuutahona ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö, nuorisotilan työntekijät, koulun työntekijät, sekä kaikki lasten nuorten kanssa työskentelevät.

Resurssit

Oman työn ohella, sekä yhdyshenkilöllä on 1 päivä kuukaudessa työaikaa tähän.

Arviointimittarit

Päihdetilannekysely, joka vuosittain toteutetaan, sekä koululaisilta saatu palaute valistuspäivien jälkeen.

6) Kulttuurihyvinvoinnin ja hyvän mielenterveyden edistäminen

Aktiiviset toimijat vahvistavat kaupungin hyvinvointia, viihtyisyyttä ja elinvoimaisuutta. Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden, museon ja kirjastopalveluiden tavoitteena on tarjota ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa korkeatasoisia ja monipuolisia palveluita ja siten edistää kuntalaisten hyvinvointia. Kansalaisopiston palvelut ostetaan Petäjä-opistolta Sastamalan koulutuskuntayhtymästä ja musiikkiopiston palvelut Kankaanpään Opistolta. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019 7-8 §) korostaa eri kunnan toimialojen yhteistyötä. Laki korostaa myös kulttuuritoiminnan tiedon tuottamista ja kulttuuritoiminnan arviointia osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Kansallisen TEAviisarin tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Vuoden 2023 kyselyn tulokset kertovat kulttuurin osalta, että tulos parani huomattavasti vuoden 2021 kyselyn tuloksiin verrattuna: 38 (2021) → 70 (2023). Vaikka kehitys on tapahtunut, kulttuuripalveluiden terveyttä edistävää potentiaalia voidaan kehittää ja hyödyntää edelleen.

6.1. Kulttuuri

Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.

Kulttuuripalvelut koordinoi ja tuottaa erilaisia kulttuuripalveluja/tapahtumia yhdessä eri hallintokuntien kanssa ja yhteistyössä alueen muiden kulttuuritoimijoiden sekä erilaisten yhdistysten kesken.

Ramppikuume- valtakunnalliset nuorisoteatteripäivät järjestettiin keväällä 27. kerran. Tapahtuma keräsi n. 200 nuorta teatterinharrastajaa ympäri suomen. Kaupungin säästötoimien vuoksi vuosi 2024 oli Kankaanpään osalta viimeinen kerta, kun tapahtumaa järjestettiin. Lisäksi osallistuttiin Hörhiäisviikon suunnitteluun ja toteutukseen elokuulla.

Kulttuurikasvatussuunnitelma toteutui hyvin. Suunnitelman toteutuksesta vastasivat pääosin varhaiskasvatus, ala- ja yläkoulut, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut, museo, kirjasto ja musiikkiopisto.

Kuntalaisten tekemien ehdotusten pohjalta kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta valitsi vuoden 2024 Kulttuuriteoksi Elina Kankaan avaaman elokuvateatteri Ihmekompleksi Oy:n.

Satakuntaliitto haastoi syksyllä kaikki Satakunnan kunnat osallistumaan yhteisen taideteoksen luomiseen osana Ilon ja valon Satakunta -hanketta. Kankaanpään osalta kanvastaulun maalaamisen toteutti Petäjä-opiston lasten kuvataideryhmä. Teoksen kaikki 16 osaa on ripustettu kokonaisuudeksi Satakuntaliiton toimistolle.

Osallistuttiin mm. Satakuntaliiton kuntien kulttuurivastaavien ryhmään, Taikusydän Satakunta ja Kuntaliiton verkostoon/koulutuksiin sekä Ilon ja valon Satakunnan suunnitteluryhmään.

Kansalaisopiston palvelut ostettiin Petäjä-opistolta Sasky-koulutuskuntayhtymästä. Musiikkiopiston palvelut ostettiin Kankaanpään Opistolta.

6.2. Museo



Taidekehän Memoria-teoksen valaistus luo viihtyisyyttä kaupunkiympäristöön. Kuva: Martti Tikka, 2024.

Kankaanpään kaupunginmuseo edistää kulttuurihyvinvointia tarjoamalla matalan kynnyksen kulttuuripalveluja ja osallistavia tapahtumia, sekä tukee alueen hyvinvointia näyttelyjen, julkisen taiteen ja kulttuurikasvatuksen avulla. Museo vaalii alueen kulttuuri- ja taideperintöä, keräten, säilyttäen, tutkien ja esittäen alueen historiaa ja kulttuuriperintöä. Museopalveluiden yhdenvertainen saavutettavuus edistää yhteisöllisyyttä ja syventävät ymmärrystä alueen historiasta. Kävijät ovat olleet vuosittaisten kävijäkyselyjen tulosten perusteella tyytyväisiä museon tarjoamiin sisältöihin.

Museo tarjoaa edullisia pääsylippuja erityisryhmille, kuten nuorille, eläkeläisille ja opiskelijoille, sekä pääsyn kulttuurireseptillä vaikeassa elämäntilanteessa oleville. Kulttuurireseptin tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja voimavaroja kulttuurin ja taiteen avulla. Vuonna 2024 museo järjesti kolme pääsymaksutonta päivää ja Honkajoen kotiseutumuseo oli ilmainen vierailukohde heinäkuun lauantaisin. Museon saavutettavuudessa on kuitenkin haasteita, sillä tilat eivät ole esteettömiä ja julkiset liikenneyhteydet museolle puuttuvat lähes kokonaan.

Museossa vieraili vuonna 2024 yli 1700 henkilöä ja museon ulkopuolisissa tilaisuuksissa oli satoja osallistujia. Yleisötilaisuuksia olivat muun muassa Wanhat Valokuvat -kuvantunnistustilaisuudet, tutustumiskierrokset ja Laavuilta-, Uuden vuoden vastaanotto- sekä Talvitapahtumat. Tapahtumia toteutettiin myös yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa.

Museosisällöt ovat myös osa kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelmaa, joka edistää kulttuurin tasa-arvoista saavutettavuutta. Vuonna 2024 suunnitelman mukaisia museokäyntejä toteutettiin lähes 350 perusopetuksen lapselle, edistäen lasten ja nuorten hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kehitystä sekä kulttuurista tasa-arvoa.

Museon toimintaan kuuluvat kaupungin taidekokoelmat ja Taidekehä-kokonaisuus, jotka tarjoavat virastoissa ja kaupunkiympäristössä kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet taiteen kokemiseen ja edistävät ympäristön virikkeellisuutta, viihtyisyyttä ja kaupunkikuvan miellyttävyyttä. Taide tukee asukkaidensa hyvinvointia ja jatkuvaa oppimista. Vuoden 2024 Taidekehän pimeän ajan elämyksellisyys lisääntyi kun kaksi Taidekehän teosta sai pysyvän valaistuksen samoin kaupungintalo.

Museo tekee yhteistyötä hyvinvointipalveluita tuottavien tahojen kanssa. Museoamanuenssi on pitänyt kuvienkatselu- ja muistelutilaisuuksia mm. muistikahviloissa ja vanhusten päivätoiminnassa. Museo tarjoaa työmahdollisuuksia harjoittelijoille ja kuntouttavassa työtoiminnassa oleville.

6.3. Kirjasto



Kirjastofeissarit kylille ja kujille -hankeessa isoa roolia esitti kirjastofillari, joka seikkaili pitkin poikin Kankaanpäästä ja Karviaa.

Kankaanpään kaupunginkirjastoon kuuluvat pääkirjasto ja Honkajoen lähikirjasto. Se tekee tiivistä yhteistyötä Satakirjastot-kimpan ja Varsinais-Suomen kirjastojen kanssa. Alueellista kehittämistehtävää hoitaa Turun kaupunginkirjasto.

Kirjastolain 1492/2016 mukaan kunnan vastuulla on järjestää kirjastopalvelut. Kirjastolain asettamien tehtävien kautta kirjasto edistää sivistystä, kulttuuria, elinikäistä oppimista, demokratiaa ja sananvapautta. Se on maksuton, kaikille avoin matalan kynnyksen palvelu, tila ja kohtaamispaikka, joka ehkäisee syrjäytymistä, tukee hyvinvointia ja ylläpitää virikkeellistä elinympäristöä.

Perinteisten kirjastopalveluiden lisäksi tarjotaan monipuolisia tapahtumia eri väestöryhmille. Kirjasto tekee laajaa yhteistyötä kunnan, kolmannen sektorin ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Kirjastopalveluiden vaikuttavuudesta kertovat välillisesti mm. seuraavat tunnusluvut:

Kankaanpään pääkirjasto ja Honkajoen lähikirjasto	2023	2024
Fyysiset käynnit	75 693	71 182
Lainaaajia	3 158	3 077
Lainaus yhteensä	184 306	193 117
Tapahtumien lukumäärä	57	45
Tapahtumien osallistujamäärä	609	644
Käyttäjäkoulutusten lukumäärä	46	86
Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä	1 173	1 668

Vuosi 2024 oli toiminnallinen ja sisälsi laajasti lukutaitotyötä tukevia tapahtumia. Kirjaston ja koulun yhteistyön mukaiset kirjastonkäytön opastukset ja kirjavinkkaukset tavoittivat lähes kaikki perusopetuksen ikäluokat. Lisäksi järjestettiin digitukea, kirjailijavierailuja, nukketeatteria, musiikkiopiston konsertti ja satutunteja.

Kirjaston hanke Kirjastofeissarit kylille ja kujille sai Lounais-Suomen AVI:lta rahoituksen. Hankkeen kautta kirjasto jalkautui moniin tapahtumiin ja paikkoihin pop up -kirjastoina. Hankkeen avulla kirjasto sai laajaa ja uudenlaista näkyvyyttä eri puolilla kuntaa ja kirjaston vaikuttavuus parani.

Huhtikuussa Kankaanpää liittyi valtakunnalliseen e-kirjastoon, joka sisältää e-kirjoja, äänikirjoja ja eMagz-aikakauslehtipalvelun. E-kirjasto edistää kirjastojen e-aineistojen tasapuolista saatavuutta koko maassa. Asiakkaita kannustettiin aktiivisesti uuden palvelun käyttöön.

Vuosi 2024 oli ensimmäinen kokonainen vuosi pienemmällä henkilöstömäärällä, kun pääkirjaston henkilökunta oli vähentynyt säästösyistä yhdellä edellisen vuoden lopulla.

Kirjastojen omatoimiajan käyttö kasvoi merkittävästi: Honkajoella kirjautumiset nousivat 1640:een (2023: 1203) ja pääkirjastossa 10 173:een (2023: 6146). Tämä paransi kirjaston saavutettavuutta, vaikka palveluaikaa jouduttiin sopeuttamaan.

Marraskuussa pääkirjastosta tuli Varsinais-Suomen ELY:n Seutu+ liikenteen palvelupiste.

Kirjasto tarjosi työllistymistä tukevia jaksoja 13 henkilölle, yhteensä 1,51 htv.

Kuntaliiton Kuntalaistutkimus 2024:n mukaan 91 % vastaajista piti kirjastopalveluja hyvin hoidettuina. Kirjastopalvelut koettiin erittäin hyvin saavutettaviksi ja kirjaston sähköiset asiointipalvelut koettiin erittäin toimiviksi.

7) Talous ja työllisyys

Kankaanpään kaupungin talouden kehitys vuonna 2024

Kankaanpään kaupungin vuoden 2024 talous kehittyi tilikauden aikana selvästi ennakoitua myönteisemmin. Vaikka alkuperäisessä ja myöhemmin muutetussa talousarviossa ennakoitiin noin miljoonan euron alijäämää (mukaan lukien sivistyslautakunnalle myönnetty miljoonan euron lisämääräraha), tilikauden lopullinen tulos oli 620 000 euroa ylijäämäinen. Talouden positiiviseen käänteeseen vaikuttivat erityisesti loppuvuoden kehitys verotuloissa sekä menokasvun hidastuminen. Koko tilikauden aikana kaupungin talous oli pitkään alijäämäinen, mutta suunta muuttui loka-joulukuun aikana myönteiseksi.

Vuoden 2024 aikana kaupungin toimintakulut kasvoivat, mutta kasvu hidastui loppuvuotta kohti. Vuoden puolivälissä toimintakulut olivat noin 1,1 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin, ja syyskuun lopussa kasvu oli 1,6 miljoonaa euroa. Marraskuun lopussa kasvu oli jo hidastunut 0,9 miljoonaan euroon, ja vuoden lopussa se oli noin 1,2 miljoonaa euroa. Toimintatuottojen puolella kuntaliitosavustuksen päättyminen vähensi tuloja 1,05 miljoonalla eurolla kesäkuun loppuun mennessä. Marraskuussa vähennystä edellisvuoteen nähden oli 1,15 miljoonaa euroa, mutta vuoden lopussa ero kaventui 0,6 miljoonaan euroon.

Ulkoiset palvelujen ostot kasvoivat alkuvuodesta ja olivat kesäkuun lopussa noin 0,5 miljoonaa euroa edellisvuotta suuremmat. Marraskuussa kasvu oli enää 0,2 miljoonaa euroa ja vuoden lopussa 0,6 miljoonaa euroa. On kuitenkin merkittävää, että loka-marraskuun aikana palvelujen ostot olivat yli 410 000 euroa pienemmät kuin edellisvuonna. Tämä suunta auttoi osaltaan kääntämään tilikauden tulosta positiiviseksi.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden menot kasvoivat vuoden aikana vain vähän. Kesällä kasvu oli noin 100 000 euroa, mutta marraskuuhun mennessä se oli pudonnut 60 000 euroon ja lopulta vuoden lopussa vain 30 000 euroon. Myös henkilöstökulujen kehitys oli odotettua maltillisempaa. Alkuvuonna niiden kasvu oli 3,53 %, mutta vuoden lopussa nousu oli jäänyt 1,35 prosenttiin. Palkkojen nousu oli 2,73 %, kun taas henkilöstösivukulujen kokonaismuutos oli jopa -4,22 %. Erityisesti KEVAN tasausmaksun, sairausvakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksujen lasku toi kaupungille noin 300 000 euron säästöt.

Verotulojen osalta vuoden 2024 kehitys oli kaksivaiheinen. Marraskuun lopussa verotulot olivat 1,2 miljoonaa euroa edellisvuotta pienemmät, mutta joulukuun aikana verovuoden 2024 jako-osuuksien oikaisu paransi kaupungin asemaa. Tällä kertaa oikaisu oli positiivinen (+600 000 euroa), kun kahtena edellisenä vuotena vastaavat oikaisut olivat olleet negatiivisia. Tämän seurauksena verotulojen toteuma ylitti päivitetyn talousarvion 650 000 eurolla.

Vaikka vuoden 2024 tilikausi päättyi ylijäämäisesti ja taseen kertynyt ylijäämä nousi noin 11 miljoonaan euroon, on talouden kokonaistilanne edelleen haasteellinen. Vuoteen 2023 verrattuna vuoden 2024 kokonaistulos oli noin 4,2 miljoonaa euroa heikompi, ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmassa ennakoidaan yli kuuden miljoonan euron alijäämää. Näihin suunnitelmiin sisältyy vuosittaisia 1,3–2,5 miljoonan euron tasapainotustoimia, mutta siitä huolimatta tilanne edellyttää kaupungilta aktiivisia ja pitkäjänteisiä toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi.

Vuoden 2024 hyvä loppuvuoden kehitys on merkittävä myönteinen signaali ja osoittaa, että tarkka seuranta, menokurin tehostaminen ja ennakoiva reagointi voivat vaikuttaa olennaisesti kunnan taloustilanteeseen. Kertaluonteisista eristä huolimatta ylijäämäinen tilinpäätös antaa tilapäistä liikkumavaraa, mutta ei poista

rakenteellista tarvetta tasapainottaa talous tulevina vuosina.

Työllisyys

Vuonna 2024 työttömyysaste Kankaanpäässä oli keskimäärin 10,8 %, mikä on selvästi korkeampi kuin vuotta aiemmin (2023: 9,4 %). Satakunnan ELY-keskuksen alueella työttömyysaste oli keskimäärin 10,8 % (2023: 9,3 %), ja koko maassa 10,3 %.

Satakunnan työllisyyskatsauksen (joulukuu 2024, ELY) mukaan työttömien työnhakijoiden määrä oli maakunnassa yhteensä 14 402 henkilöä, mikä on 1 400 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin (+10,8 %). Työttömyys kasvoi lähes kaikissa ikäryhmissä, mutta suhteellisesti eniten alle 25-vuotiaiden keskuudessa (+16,7 %). Myös 25–29-vuotiaiden ryhmässä kasvu oli merkittävää. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä nousi 10,9 %, ja heitä oli vuoden 2024 lopussa 2 327 henkilöä (vuotta aiemmin 2 098).

Kankaanpäässä oli vuoden 2024 lopussa 687 työtöntä työnhakijaa, mikä on 90 henkilöä (+15,1 %) enemmän kuin vuoden 2023 lopussa (597). Koko vuoden keskiarvo oli 579. Työttömyys kasvoi erityisesti loppuvuonna. Avoimia työpaikkoja oli joulukuussa 55, mikä on 30,4 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömien osuus työvoimasta Kankaanpäässä oli joulukuussa 11,7 %, kun se vuotta aiemmin oli 11,0 %.

Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi Kankaanpäässä edelleen. Vuonna 2024 pitkäaikaistyöttömiä oli keskimäärin 149 henkilöä (2023: 129). Tämä on korkein taso vuoden 2021 jälkeen. Vuoden lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli noin 25 enemmän kuin keväällä. Tämä vaikuttaa kaupungin talouteen, sillä kunnalla on 50 % rahoitusvastuu yli 300 päivää ja 70 % yli 1000 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatuesta.

Vuonna 2024 toteutettu TE-uudistus siirsi valtion työvoimapalvelut kunnille, ja työllisyysalueet ottavat vastuun TE-palveluiden järjestämisestä vuoden 2025 alusta. Kankaanpää kuuluu Porin työllisyysalueeseen, jossa vastuu työllisyyspalveluista jakaantuu usean kunnan kesken. Uudistus lisää kunnallista vastuuta työllisyyden hoidosta ja korostaa paikallisten palveluiden vaikuttavuutta. Samalla se tarjoaa mahdollisuuden kehittää palveluja entistä paremmin alueen työmarkkinatarpeita vastaaviksi, mutta voi kasvattaa kustannuksia, erityisesti alueilla, joissa pitkäaikaistyöttömyys ja työvoiman väheneminen ovat merkittäviä haasteita.

Oheisessa tilastossa on tarkasteltu Kankaanpään ja Honkajoen työllisyyden kehitystä yli kymmenen vuoden ajalta. Vuosittaiseen vaihteluun ovat vaikuttaneet muun muassa vuoden 2020 koronapandemia sekä vuosien 2022–2024 aikana vallinneet kansalliset ja kansainväliset taloudelliset haasteet.

Kankaanpään työttömyysaste on pitkällä aikavälillä ollut usein Satakunnan ja koko maan keskiarvojen tasolla tai niiden alapuolella. Vuonna 2024 ero on kaventunut. Honkajoella työttömyysaste on ollut koko tarkastelujakson ajan selvästi alempi kuin Satakunnassa tai valtakunnallisesti.

Työvoiman määrä on vähentynyt nykyisen Kankaanpään alueella vuodesta 2010 yhteensä 1 393 henkilöllä. Vuonna 2010 työvoimaa oli 6 765 henkilöä, kun vuonna 2024 määrä oli enää 5 372. Työvoimaan lasketaan kaikki ne, jotka ovat vuoden viimeisellä viikolla joko työllisiä tai työttömiä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työikäisten määrä vähenee Kankaanpäässä vuoteen 2030 mennessä vielä yli 1 000 henkilöllä.

Kaupungin keskeisenä tulevaisuuden haasteena on palauttaa ennen taloudellista taantumaa vallinnut myönteinen työllisyyskehitys ja vahva työpaikkaomavaraisuus, jotta väestörakenteen muutos ja pitkittyvä työttömyys eivät aiheuta liiallista painetta kaupungin taloudelle ja palvelujärjestelmälle

3 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2025

Valtuustokauden vaihtuessa keväällä 2025 kausien 2025-2029 hyvinvointisuunnitelma laaditaan osana laajaa hyvinvointikertomusta valtuustokaudelta 2021-2025 sekä suunnitelmaa vuosille 2025-2029.

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

KULTVAP xx.xx.2025 § xx

KHALL xx.xx.2025 § xx

KVALT xx.xx.2025 § xx

4 Kertomuksen laatijat

Vuoden 2024 hyvinvointikertomus laadittu yhteistyössä kaupungin hyvinvoinityöryhmän kanssa. Kertomuksen laadintaan ovat osallistuneet hallinto- ja henkilöstöjohtaja Anna Vanhahonko, tekninen johtaja Pentti Saloniemi, rakennustarkastaja Ilkka Vainionpää, rehtori Kari Kähkönen, kirjastotoimenjohtaja Marjut Tiisala, varhaiskasvatusjohtaja Tiina Pennanen sekä terveysvalvonnan johtaja Laura Juhantalo. Työryhmän puheenjohtajana toiminut sivistysjohtaja Heikki Kiviniemi ja sihteerinä hyvinvointi- ja liikuntakoordinattori Ilari Köykkä.

5 Kertomuksen hyväksyminen toimielimissä

KULTVAP xx.5.2025 § xx

KHALL xx.x.2025 § xx

KVALT xx.x.2025 § xx

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua: xx.x.2025.